

Metziza B'peh

Show# 70 | June 18th 2016

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלג עמוד א

עושין כל צרכי מילה בשבת, מוהלין ופורעין ומוצצין, ונותנין עליה איספלנית. ובגמ' שם בעמוד ב'. מוצצין וכו'. אמר רב פפא: האי אומנא דלא מייץ - סכנה הוא, ועברינן ליה. פשיטא, מדקא מחללי עליה שבתא - סכנה הוא! - מהו דתימא: האי דם מיפקד פקיד, קא משמע לן: חברי מיחבר. ודומיא דאיספלנית וכמון, מה איספלנית וכמון - כי לא עביד סכנה הוא, אף הכי נמי - כי לא עביד - סכנה הוא.

ביאור הלכה סימן שלא

ופורעין ומוצצין - עיין בתשו' בנין ציון סימן כ"ג וכ"ד דהמציצה דוקא בפה ולא ע"י דבר אחר שהמציאו הרופאים החדשים ובתשובת יד אליעזר סי' מתיר למצוץ בספוג בדדוקה דיותר טוב ממציצה בפה ואפילו בשבת יש להתיר בספוג ע"ש [פ"ת על או"ח].

ברית עולם

את המציצה ע"י מוך. לו היתה אסורה באמת, לא היה שומע בעצת הרופאים אשר השתדלו בזה. כן נודע לנו, כי כל הרבנים בוויילנא הסכימו כי מותר למצוץ ע"י מוך וכי הרופאים משתדלים בכל מקום לבטל את המציצה בפה. עוד אחת, במדרש "שוחר טוב" על הפסוק "כל עצמותי תאמרנה" אמר ר' תנחום, אין כל אבר ואבר שלא קלס דוד להקב"ה, ובין כל האברים האלה לא נזכר הפה למציצה. צפרנים לעשות בהם הפריעה, הגיד מצות מילה ופריעה. בפי אני אהללך שנאמר, תהלת ה' ידבר פי. בשפתי אני אשבחך שנאמר, תבענה שפתי תהלה. בלשוני שנאמר, ולשוני תהגה צדק וכ"ו, הנו רואים כי בעת אשר חשבו כל אבר ואבר כנגד המצות עשה ואת האברים בפה והצפרנים והגיד אשר בהם תעשה המילה, מנו גם את הצפרנים לפריעה, ולא מנו את הפה למציצה. גם מזה ראינו ברורה כי המציצה איננה ממצוות המילה.

באמצע המאה שעברה, כאשר החלו הממשלות באשכנז להתערב באיזון פרטים מעניני מילה ובפרט בענין המציצה, יען כי מוהלים אחדים אשר היו חולים בפיהם הדביקו את מחלתם בהנמולים על ידי מציצה ואולי עברה המחלה מאיזה ילד למוהל, התחילו הרבנים להתוכח אם נתקנה המציצה משום מצוה או משום סכנה. מעבר מזה הננו רואים את הגאון ה"חחם סופר", אשר כותב לתלמידו תשובה על שאלתו:

* שיל"ת יום א' טז שבט תקצ"ו לפ"ק ווין הבירה יצ"ו החיים
השלים למשמרת עולם לכבוד י"נ אדמו"ר הרב הגאון תפארת ישראל
רשכבה"ג כקש"ת מוהר"ר משה סופר נ"י אב"ד ור"מ דק"ק פרעסבורג
יע"א.

ילמדנו רבנו מה משפט הדבר אשר נשאלתי עליו מאת ידידי ה' הרופא ווירטהיים מפה, והוא אם על פי דין ודת תורתנו הקדושה צריך המוהל לעשות המציצה לאחר המילה בפיו ובשפתיו דוקא. או אם נכון הדבר לעשות פעולת המציצה על ידי המצאה אחרת אשר המציא לטבול ספוג ביין או במים ולסחוט על מקום החבורה ויפעול כמו כן רפואת התינוק הנמול כמו מציצת הפה. וסיבת השאלה נהיתה כאשר חדשים מקרוב

* הערה. שו"ת זו נדפסה בחוברת כוכבי יצחק, ואילו בשו"ת הגאון לא נכנסה, ונראים הדברים כי נאמרו רק להוראת השעה ואולי חזרה היתה, עיין מכתבו של הרב ד"ר ריטער בקונטרס המציצה סי"ג בשדי חמד, אגב צלום מעצם כ"י הח"ס בהלכה זו נמצא בידי הרב ד"ר י. ז. כהנא ממונקאטש, כעת בירושלים.

קרה מקרה פה בעירנו בכמה ילדים נמולים ממוהל מומחה פרחת בעור בשרם צרעת ממארת וכסתה הצרעת כל בשב-המילה ומשם פשטה בכל גופם והרבה ילדים מתו מחמת הצרעת ההיא כי אין דן דינם למזור ורפאות תעלה לא עלתה להם. ועוד איזו מהם בחיים חיתם נאנחים ונחלאים, ושפטו הרופאים כי כן באה להם הרעה הזאת מחמת המציצה שבפה המוהל. הגם כי בדקו המוהל ונמצא טהור ונקי ולא עלתה בו לא מינה ולא מקצתיה מהחולי הזה על כל זה למיחש מיהת בעי בעלמא. והנה אנכי חשבתי כי לפי עניות דעתי איני רואה שום דבר אשר יתנגד לזה מצד דתנו הקדושה, ואף על גב שאמר רב פפא (שבת קל"ג ע"ב) האי אומנא דלא מייץ סכנתא הוא ומעברין ליה מכל מקום הרי לא פורש דצריכה להיות המציצה דוקא בפיו ושפתיו, ובודאי נכון גם כן לעשות פעולת המציצה בדבר אחר העושה הפעולה ההיא להוציא הדם ממקומות הרחוקים. דזיל בתר טעמא למה הצריכו חז"ל כל עיקר המציצה משום רפואת הנמול, והרי מעידים רופאים מומחים שגם הספוג עושה את הפעולה ההיא כיוצא בה. ואם כן הא נעשה פעולת הרפואה ולמה לא נאמין להרופאים בדבר הזה כמו בכמה רפואות אשר המציאו בדורות האחרונים אשר לא שערו הראשונים, ואין להשיב ולאמר כי הלשון מייץ הנזכר בדברי רב פפא הנ"ל מורה דוקא על מציצת הפה ושפתים דהא מצינו (שבת פ"ח ע"ב) דמלה הזאת סובלת פרוש אחר, והיינו דמייתי בש"ס עובדא בההוא צדוקי דחזיא לרבא דקא מעין בשמעטא ויתבא אצבעתיא דידיה תותי כרעיה וקא מייץ בהו וקא מבען אצבעתיא דמה, ופירש"י דחיה מעיק ברגליו על אצבעות ידיו עד שפך דם מבין קשרי אצבעותיו. הרי דלשון מייץ אינו דוקא לשון יניקה ומציצה (אויסוויגען) כי אם גם לשון כבישה ומעיכה (אויספרעסען), (אויסדריקען). וכן פירש"י (ויקרא א' ט"ו) על פסוק ונמצא דמו לשון מיץ אפים, כי אפס המץ כובש בית השחיטה על קיר המזבח והדם מתמצה ויורד, וכן פרש"י (משלי ל') על פסוק כי מיץ חלב, מיץ סחיטה, כמו, וימץ טל. ומעתה הגם כי נראה לעניות דעתי פשוט להתיר הדבר הזה, עם כל זה אין דעתי לעשות דבר חדש כזה עד אשר יסכים עמדי אדמו"ר נ"י. ולכן ימחול נא במחכ"ת להודיעני דעתו הרמה בענין הזה בקרב הימים והיות כי חלש המוג אנכי

ברית עולם

כעת מחמת כאב בראשי לא עליכם, אשר כלאני בחדר המטות זה איזו ימים, לכן דברי לע"ו.

והנני תלמידו אוהבו וידידו משתחוה מול הדרת כבודו.

הק' אלעזר הלוי איש הורוויץ.

וזאת תשובת הגאון ר' משה סופר ז"ל. שלי"ת פ"ב נגהי ליום ה' כ' שבט תקצ"ו לפ"ק שלום וכ"ט ואורך ימים ושנות חיים לידי תלמידי הרב וכ"ו מו" אלעזר סגל הורוויץ נ"י אב"ד בע"ת בוויין. יקרתו הגיעני ויפה כתב, כי לא נמצא מציצה בפה דוקא כי אם למקובלים שאומרים למתק הדין על ידי פה ושפתים. ואין לנו עסק בנסתרות היכא דאיכא למיחש לסכנתא כל דהוא. והנה שרש מיץ, מצץ, הכל אחד, וכתוב מיץ אפים (משלי ל') וימץ טל מן הגזה בשופטים בגדעון, ובכלם פירש"י לשון סחיטה וכבישה להוציא דבר מכוחו. וכן פירש הרד"ק וראב"ע יע"ש. ואם כן אין לנו אלא להוציא את הדם ממקומות רחוקים יהיה על ידי איזה פעולה שיהיה ויש להאמין המומחים לזה איזה פעולה תפעול כמו מציצת שפתים. ועוד אני אומר, אפילו היה מפורש בש"ס מוצץ בפיו, מכל מקום מכיון שאין זה מהכשר המילה, אלא משום סכנה והמל ופרע ולא מצץ כבר גמר מצותו, והתינוק מותר בתרומה, ואביו עושה פסח אלא שהוא מסכנה עד שתעשה פעולה להוציא דם ממקומות רחוקים. ופריך ר' אלעזר דמילה רב פפא דומיא דאיספלנית וכמון שהוא משום סכנה, הכי נמי מציצה, והרי כמון ואספלנית גופא אין אנו נוהגים בכמון כלל. גם לא באותן אספלנית שנזכרו בש"ס באביי ורבא. שמע מינה כיון במשום רפואה הוא אין להקפיד אם הוציאו הרופאים רפואות אחרות במקומם. והוא הדין נמי מציצה אפילו היה מוזכר במשנה מציצה בפה מכל מקום יכולים להמיר בדבר אחר כיוצא בו, אך יזהירו הרופאים המומחים שיעידו באמת אם הספוג עושה פעולה מציצה בפה. יותר מזה אין לחוש לפי עניות דעתי.

הק' משה סופר מק"ק פפד"מ.

הג"ר צבי חיות כותב בספרו "דרכי הוראה": "דכל מנהג אפילו של איסור או דין שהטעם כתוב בצידו, אם בטל הטעם, בטל גם הדין והמנהג. כיון דגלו לנו חז"ל סתם בלא טעם". והביא ראיה לדבר מכמה ענינים.

שו"ת מהר"ם שיק אורח חיים סימן קנב

בענין מציצה בפה

להגאון הנ"ל

ואשר שאלת בענין המציצה שרוצים החדשים לבטל. לדעתי אין לענות להם כלל, ועל כזה נאמר [משלי כ"ו ד']
'אל תען כסיל', ולא באתי אלא להשיב מפני הכבוד, ולברר הדברים אכתוב לך בקצרה.

מי שאומר דמציצה בפה הוא סכנה או מזיק לילד הוא אומר שקר מוחלט, והמפורסם אינו צריך ראייה, ואני מוהל זה יותר מארבעים שנה, ומעולם תהילה לאל לא היה שום מקרה או שום חולשה על ידי זה. ועל זה יכולין להעיד כל המוהלים שבדורותינו, וכן שמענו מהמוהלים שהיו לפנינו שמעולם לא היה שום ספק ופקפוק בזה, ובני ישראל הנימולים והנמצים חיים ובריאים כמו אומות העולם שאינם נימולים. וכבר העידו על זה גם כן גדולי חכמים פראפעסארין זה קרוב לשלשים שנה, שגם אז רצו החדשים לבטל והיה רעש בעולם, ושלחו לשאול פי חכמי הגוים והרבה פראפאסארין, וכולם העידו שאין המציצה מזיקה או מסוכנת לילד, אדרבה מקצת מהם כתבו דלפעמים היא מועילה, אלא שלדעתם אינה מוכרחת.

וכבר האריך מרן הגאון בעל חתם סופר זצ"ל בחלק יורה דעה סימן קע"ה בענין נאמנות הרופאים, לפי מה שביאר (גם) בדבר הכללי יש להם נאמנות, נהי דדבריהם רק מצד אומדנא והוי כרוב, ולכך אם הוא נגד חזקה ואפשר לברורי צריכין לברר, עיין שם. והנה התבואות שור בסימן י"ח [ס"ק כ"ז] על הא דאמרינן שם דדבר שיצא בהיתר הוי כחזקת היתר, כתב שהיא סוגיא מפורשת בכתובות דף כ"ד ע"ב דאמרינן שם גדולה חזקה שהתירו לכהנים לאכול בקדשי גבול משום שאכלו בגולה, עיין שם. ואם כן הכא נמי מיקרי חזקה מה שמימות עולם מצצו בפה, ואם כן עדות הרופאים היא נגד החזקה. ואפילו אם יש להם נאמנות, מכל מקום היכא דאפשר לברורי או לתקן באופן שאינו נגד החזקה צריכין לברר ולעשות אליבא דכולי עלמא, אם כן בירור אין שייך כאן, דהרי לא אמרו דכל תינוק דלא מייץ ליה בשעת מילה דימות או כיוצא בזה, ואין כאן איכא לברורי לצאת ידי הענין, אלא צריך למצוץ בפה מדינא, כן נראה לי.

ולכאורה היה סתירה בדברי מרן שהביאו שמרן זצ"ל פסק דאם יעידו הרופאים דהספוג מועיל כמו המציצה בפה רשאי למצוץ גם בספוג, ואמאי. וצריך לומר דבספוג לא מיקרי נגד חזקה, ורוב שאינו נגד חזקה כתב המגן אברהם בסימן תל"ז [ס"ק ד'] דאין צריך לברר.

ובלאו הכי מעשה שהיה כך היה, דהמוהל בעיר מלוכה וויען היה מומחה גדול ונשוא פנים, והוא היה המוהל הראשון שנתחזק שם, והיה לו חולי המתדבק, שבכהאי גוונא שיש להמוהל חולי המתדבק או נכפה וכיוצא באלו בוודאי זה מזיק, והיה קשה להעביר את המוהל המומחה הנ"ל, והתיר מרן הגאון זצ"ל בשעת הדחק שהיה קשה להעבירו, על כן התיר לעשות המציצה על ידי ספוג. ואם כן בכהאי גוונא לא חשוב איכא לברורי, דהרי מידי

דאית ביה טירחא וקשה להעבירו לא מיקרי איכא לברורי. אבל בעלמא היכא דאיכא לתקוני אין רשאין לסמוך על הרופאים לכתחילה. ואם כן בנידון שלנו וודאי אין רשאין לסמוך לבטל את המציצה לגמרי שהוא נגד החזקה דאיתחזק לן עד השתא, ומנהג נקרא חזקה וכמו שכתב התבואות שור הנ"ל.

אמנם אפילו לא היה אפשר לברורי ולתקן, כבר כתב מרן הגאון בתשובה הנ"ל דהא די ש נאמנות לרופאים בדיני איסור והיתר היינו ברופאים ישראלים אבל לא ברופאים עכו"ם, וכבר ביאר מרן הגאון ז"ל דלא משום דחשדין להו דמשקרים, דבוודאי אומן לא מרעי אומנתו, אלא משום התפארות, דמבקשים להמציא דברים חדשים וישן מפני חדש יוצאו להראות חכמתם, ואמירתם הוי לענין איסור והיתר רק כספק. ורופא ישראל, היינו ישראלים כשרים כמו שהיו בימי קדם שהלכו בדרכי התורה, אבל הרופאים דהשתא דרובם אף על גב דהם ישראלים אינם מקיימים דברי התורה אלא הקרא דמשלי [י"ב י"ב] ד'חמד רשע מצוד רעים', וחמדו להם לבטל עניני התורה, אם כן איש כזה וודאי לא עדיף מרופא גוי ואין לו נאמנות לענין איסור והיתר, אלא משום ספק נפשות לענין שבת ויום הכפורים. ואם כן בכהאי גונא אפילו על ספוג למצוץ בו שכתב מרן הגאון דאם יעידו הרופאים שפועל כמו המציצה בפה, היינו ברופאים מומחים ישראלים כשרים, וזה לא שכיחא האידינא.

אמנם אפילו איכא רופאים מומחים וכשרים המעידים, לא מבעיא אם המה מעידים דאין צריך כלל למציצה, דאין להאמין להם לבטל המציצה לגמרי, אלא אפילו מעידים דספוג מהני כמו מציצה דפה, אין רשאין לסמוך עליהן, דהרי כבר כתב מרן הגאון שם דכל דבריהם הם רק אומדנא, ומביא המעיל צדקה [סימן ל"ד] שהם בעצמם אומרים שהחכמה היא אינה אלא עיונית, עיין שם. ואני כבר בררתי בתשובה אחת [יור"ד סימן רמ"ד] שכתבתי זה יותר מעשרים שנה סברא שידוע דכל חכמת הרפואה מיוסדת על הנסיון, וכל נסיון אינו יכול להעיד אלא על פי הרוב, ורק דברים שנמסרו לנו מהלכה למשה מסיני ודברים שנאמרו לנו על פי נביאים הם אמיתיים בכל אופן, אבל דברי אנשים בנסיונות שלהם, כל החכמים מודים בעצמם שהמה רק אומדנא ועל פי הרוב, וקיימא לן [יומ"א פ"ד ע"ב] דבפקוח נפשות אין הולכין אחר הרוב. ואם כן נפל הדבר בבירא, איך אפשר ואיך יש שום סלקא דעתין לסמוך על הרופאים לדחות מה שנתחזק לנו מימות עולם, ועתה יהא נדחים על ידי דברי הרופאים שהם רק כרוב אפילו אם היו נאמנים, בפקוח נפשות שאין הולכין אחר הרוב, שהרי חכז"ל אמרו בשבת דף קל"ג [ע"ב] דהאי אומנא דלא מייץ סכנתא הוא ומעבירין ליה.

ומגמרא הנ"ל נראה מוכח דהוי הלכה למשה מסיני, דלכאורה יש לדקדק למה דייק האי 'אומנא' דלא מייץ וכו', פשיטא כיון דסכנתא הוא מעבירין ליה. ועל כרחך צריך לומר דהוא רופא מומחה וברירא ליה דלא הוי סכנתא, וכבר העיד לו האומדנא והעיון שלו בשכלו על פי נסיון שאינו סכנה, אלא דהלכה למשה מסיני הוא, ואינו נאמן על זה. ולפיכך אף על גב דמצינו לפעמים דגם בענין סכנתא אמרינן דנשתנו העתים, היינו בדבר שאינו הלכה למשה מסיני אלא דנתחזק רק על ידי רופאים, אבל כאן גילה לן הש"ס דהלכה למשה מסיני הוא.

ולפי זה מה שהעידו משמיה דמרן זצ"ל שהתיר על ידי ספוג, גם כן דבריו סותרין זה את זה, שהרי בתשובה הנ"ל ביאר דדברי הרופאים אפילו מומחים גדולים וישראלים כשרים אינם רק כרוב, ובפקוח נפשות אין הולכין

אחר הרוב, אם כן מה מועיל אם הרופאים יעידו שהספוג מועיל כמו מציצה בפה, הרי דבריהם אינו אלא כרוב, ובפקוח נפשות אין הולכין אחר הרוב, וצריך עיון.

ואפשר ליישב קצת דברי מרן, על פי מה שכתב המחצית השקל באורח חיים סימן שכ"ט בס"ק ב' דהיכא דאיכא רוב וחזקה אפשר דגם בפקוח נפשות סמכין, עיין שם. ולפי זה אפשר דהכי נמי לעשות המציצה על ידי ספוג הוי כתרי רובא, שהרי אומרים דגם בלי מציצה אין סכנה, ואם מעידים הרופאים על ספוג שעושה פעולת המציצה כמו בפה הוי כתרי רובא, לכך סבר דאפשר לסמוך על זה.

ובאמת נראה מבואר דלא אמר כן אלא להוראת שעה ושעת הדחק והיה לו טעם בזה וכמו שכתבתי לעיל, דהרי בפקוח התשובות שלו לא הועתק זה ולא הובא בדפוס. ועל כל פנים אפילו ברופאים ישראלים מומחים וכשרים, לא מביא דביטול לגמרי אסור לשמוע אליהם על פי הדין, אלא אפילו על ידי ספוג צריך עיון.

וכל זה אמרתי לדינא, אבל באמת לא ידעתי מאן ספין ומאן חשיב לבטל דברים שקבלנו מאבותינו ואבותינו מאבותם עד דורו של משה רבינו ע"ה, והתורה אמרה 'אל תיטוש תורת אמך' [משלי א' ח']. והרמב"ם ריש הלכות ממרים [פרק א' הלכה ב'] כתב דהמבטל מנהג עובר משום 'לא תסור' [דברים י"ז י"א], עיין שם. ומי יודע אם מלבד הסכנה שהעידו חכז"ל, כמה טעמים יש עוד להמציצה בפה, כיון שכן קבלנו מדורות הנביאים. ואמרינן בירושלמי פרק שני מפאה [הלכה ד'] אם שמעת הלכה ואין אתה יודע טיבעה אל תקל בה שהרבה דברים הלכה למשה מסיני וכו'.

ומצד כל אלו הטעמים הדבר ברור שאין רשאים לשנות מנהג אבותינו למצוץ בפה דווקא, כן נראה לי נכון וברור.

ואם יש למעלתו נפקא מינה לראות העדות של פראפעסארען שהבאתי לעיל, לדעתי אם יבקש מאת הרב אבדק"ק פולדא במדינת אשכנז שהרב המופלג דשם הוא דאקטאר ענאך שהיה רעדאקטער של ציונסוועכטיר אם יבקש ממנו אותן הנומערס אולי ימלא בקשתו וישלחם לו.

נפש הרב ליקוטי הנהגות אות ד עמ' רמג

ד [דעת רבנו היתה דבזה"י א"צ מציצה בכלל, וכדברי התפא"י למשניות. [ועי' שדי חמד באריכות מזה.]] ** וסיפר לנו היאך שפעם אחת רצה המוהל לעשות מציצה בפה, וביקש רבנו ממנו שלא יעשה, וכשהפציר המוהל בדבר, א"ל רבנו שאילו היה אביו הגרמ"ס נוכח, לא היה מניחו כלל לעשות המציצה בפה בשום אופן, אבל אני מאוד סובלני, והיות שאתה מפציר כ"כ – אניחך. [וסיפר לנו הר"ר שרגא פייוול שיינפלד, שיחי', שעובדא זו היתה אצל הברית מילה של בנו, הר"ר יואל, שיחי'.]

חתם סופר מסכת שבת דף קו עמוד א

עוד יש לי לחקור לפי המבואר לקמן פרק ראד"מ דמציצה מלאכה דאורייתא היא דדם מיחבר חבר א"כ מימהל היכי מהלינן בצפרא דשבתא ומחלינן שוב שבתא במציצה נמתין עד סמוך לחשיכה ותהי' המילה בסוף היום והמציצה בלילה או אפי' בין השמשות ועכ"פ ביום לא נחלל שבת וכי משום זריזים מקדימים נחלל שבת וכו'.

שו"ת בנין ציון סימן כג

אלטאנא, יום ג' י' אלול תר"ו לפ"ק.

שאלה: מה ענין מציצה שתקנו חכמים במשנה כשאמרו מוציין אם דוקא מציצה בפה או גם ביד.

תשובה: הנה הרמב"ם הל' מילה (פ"ב) כתב ואח"כ מוצץ את המילה עד שיצא הדם ממקומות רחוקים כדי שלא יבא לידי סכנה עכ"ל ומזה נראה דמציצה בפה דוקא דלהוציא דם ממקומות רחוקים צריך כח משיכה ואי אפשר בדחיקה ביד אלא שראיתי בשו"ת דבר שמואל (סי' צ"ח) על דבר עשיית המציצה ביין בט"ב וביוה"כ שכתב וכבר חשבתי למנהג קצת המוהלים לעשות תחלת המציצה בזילוף היין שבפיהם הם שני הפכים בלתי הגון להעשות בבת א' כי המציצה היא להוציא דם המוכן אז בטבעו לצאת ע"י החבורה ממקומות הרחוקים שעיקובו בפנים יגרום נזק או סכנה ת"ו והיין בטבעו עוצר יציאת הדם אלא הדרך הנכון הוא כמנהג אותם המוהלים שעושים בתחלה המציצה בלי יין להוציא במהירות הדם המוכן לצאת ואח"כ לעכב ולעצור שלא יצא וימשך יותר מכדי הצורך בזליפת היין ובסמים העוצרים וזה אפשר להעשות ביד או במוך מבלי אמצעות הפה והמוהלים פה נהגו זהירות בעצמם בימי התעניות שלא לזלף היין בפה עכ"ל והנה בהשקפה ראשונה הי' נראה מדבריו שמתיר לעשות המציצה ביד או במוך ג"כ ולפ"ז יסתור דברי עצמו שכתב דהמציצה היא להוציא הדם ממקומות הרחוקים שזה ודאי אי אפשר ביד אבל באמת אחר העיון נראה ממה שכתב וזה אפשר אדרבא היפך זה דפשיטא לו ג"כ דעיקר המציצה צריך לעשות בפה דוקא רק שזליפת היין שהיא רק לעצור הדם עלי' כתב שאפשר להעשות ביד או במוך בלי אמצעות הפה וזה ברור אלא שעדיין יש לחקור באמת מנ"ל להרמב"ם ואחריו להפוסקים כן שמציצה היא להוציא הדם ממקומות הרחוקים ושלזה צריך לעשות בפה דוקא ואין לומר דנפקא להו כן ממה דאמרינן שבת (דף קל"ג) מהו דתימא האי דם מיפקד פקיד קמ"ל חבורי מיחבר ע"ש וס"ל להרמב"ם דחבורי מיחבר לא מקרי רק כשיוצא בכח ממקומות רחוקים דז"א = דזה אינו = דחבורי מיחבר שייך גם בכל דם שיוצא מעצמו ע"י חבורה שנעשית אפילו אינו מוציאו במשיכה ממקום רחוק כדמוכח ממה דאמרינן בכתובות (דף ה') דם מיפקד פקיד או חבורי מחבר ע"ש אבל נ"ל דמהלשון משנה עצמו יצא לו להרמב"ם כן דהנה השרש מץ שהוראתו הוצאה דבר מדבר לא נמצא רק במקומות מעטים בכתוב אבל נמצא על שלש גזרות שרש מוץ מנחי עין ומזה מץ חלב (משלי ל') ושרש מצה מנחי ל' ה' ומזה ונמצה דמו (ויקרא א') שמרי' ימצו (תהלים ע"ה) ושרש מצץ מהכפולים ומזה למען תמוצו (ישעי' ס"ו) והמדקדקים האחרונים חשבו כי שלשתם נרדפים אבל אחר התבוננות ראיתי הבדל רב בהוראותיהם (וזה מפאר לשוננו הקדושה) ששרש מץ הוראתו הוצאה ע"י דחיקה וסחיטה ומזה מץ חלב ומץ אף ושרש מצץ הוראתו הוצאה ע"י כח המשיכה והעד למען

תמוצו שנמשך אחר למען תינקו ושבעתם הרי ששו' בהוראתו ליניקה וכן פי' רש"י שם ושרש מצה הוראותיו גם שתיהן ע"י דחיקה כמו ונמצה דמו וע"י כח המשיכה כמו שתית מצית והנה שרש מצץ לא נמצא רק פעם א' בכתוב למען תמוצו הנזכר (ואולי מגזרה זו גם אפס המץ [ישע"י ט"ז] שפירושו יניקה ויהי' מץ מן מצץ במשקל צל מן צלל אבל יתכן ג"כ מגזרת מצה במשקל אש מן אשה) וד' פעמים נמצא במשנה הכא ופורעין ומוצצין ובפרה (פ"ט) חוץ מן היונה מפני שהיא מוצצת ובטבול יום (פ"ג) למוץ את גרעינתו שנשנה שם ב' פעמים ולא אדע יותר מזה במשנה ובגמרא מצינו במקומות מעוטים כמו כריתות (דף כ"א) של בין השינים מוצצו (אבל מייץ בלשון ארמי אינו מזה הגזרה דזה מצינו בב' הוראות כמו שרש מצה דכל אומן דלא מייץ הנ"ל וכן בגטין [דף נ"ו] מייתי לי' גרוגרות מייץ מיייה הוא לשון מצץ משיכה בפה ובשבת [דף פ"ח] וקא מייץ בהו הוא לשון דחיקה ומיעוך כמו שפי' רש"י שם) ובכל המקומות שנמצא שרש מצץ הוראתו רק הוצאה ע"י כח המשיכה ולכן מדנקט המשנה גבי מילה ומוצצין ולא נקט לשון ומצין מגזרת מוץ וגם לא נקט ומוצין מגזרת מצה שהוא השרש שנמצא ביותר במקרא ונקט ומוצצין מגזרת מצץ שלא נמצא רק פעם א' או שתיים בכתוב מזה דן הרמב"ם דע"כ רצתה המשנה להורות דצריך דוקא כח המשיכה להוציא הדם ולא די בכח הדחיקה והסחיטה וזה ודאי להוציא הדם ממקומות הרחוקים ולזה צריך לעשות המציצה בפה דוקא ולא בדחיקת הידים כי זה מתנגד ללשון המשנה כאשר הראתי.

ואחרי ביארנו את זאת נבא לחקור עוד אם יש לחוש לאשר חדשים מקרוב באו מקצת הרופאים ואחריהם מקצת רבנים באמרם שראוי לבטל המציצה שחכמינו לא הבינו הדבר על נכון כי לא בלבד לא יולד סכנה בחדול המציצה אדרבא תגרום נזק לפעמים אם יש בפה המוצץ ארס וליחות מורסא שע"ז תתהו' חבורת המילה מכה טרי' ואם יש ארס כזה בהתינוק לפעמים יגרום חלי גם להמוצץ אך אחרי אשר הבינו מתנגדי המציצה כי נגד סכנה כזה יש להשתמר ע"י שיבדקו את המוהל טרם יותן לו רשיון למול ובחדול המציצה בתינוק ארסי לבד הוסיפו עוד כי עכ"פ המציצה היא שלא לצורך אחרי שהחכמים הקדמונים חשבו שהמציצה מעכבת קילוח הדם ע"י שנצמתו שפתי החבורה ונהפוך הוא כי המציצה תרבונו ורק היין גורם עכוב וזה אפשר בלא מציצה ואחד מן המתנגדים הוסיף שהמוצץ בשבת עובר על איסור סקילה כי לא הותרה מפי חכמינו המציצה בשבת אלא מפני הסכנה כדאמר רב פפא (בשבת קל"ג) דהאי אומן דלא מייץ סכנתא היא תדע דמחללין עלי' שבתא ואחרי אשר נודע דליכא סכנתא יש בזה חלול שבת. אכן על כל זה אשיב בראשונה טעו המתנגדים בחשבם שנתקנה המציצה לעכב הדם ואדרבא נתקנ' להוציא הדם כמו שביארנו מדברי הרמב"ם וביאורו לשון מציצה ושגם הם ידעו שהיין עוצר הדם כמו שמבואר בשו"ת דבר שמואל הנ"ל. גם מה שנאמר דבמוצץ בשבת יש איסור סקילה הוא טעות דבשלמא הגמרא קאמר שפיר תדע דקא מחללין עלי' שבתא כיון דברור הי' להם שהמציצ' היא תיקון ולא קלקול שהרי תקנו אותה שחשבוה לצורך שפיר דייק דע"כ סכנה איכא בדלא מייץ דאל"כ אלא שיש תקון בלא סכנה איכא משום חובל בשבת אבל לדעת המתנגדים למציצה באמרם שהיא שלא לצורך ולפעמי' מזקת א"כ אפילו לפי דעתם הוי לי' המוצץ בשבת מקלקל בחבורה וקיי"ל דפטור כמבואר ברמב"ם הל' שבת (פ"א) ואף דכל פטורי שבת אסורים מדרבנן עכ"ז יש נפקותא במה שהראנו שגם לדעת המתנגדים להמציצה אין בה איסור מן התורה רק מדרבנן למי שלבו נוקפו שמסופק אולי הדין עמם שעכ"פ יצא הדבר מכלל ספק

איסור דאורייתא וליכא רק ספק איסור דרבנן דלקולא אבל נגד זה מי ישקיט את לב הנוקף בקרבו אולי באמת דברו חכמינו ז"ל נכונה שיש סכנה בחדול המציצה וכי יצא אצל המתנגדים הדבר מכלל ספק לגמרי שמה שהי' נהוג עכ"פ מזמן המשנה ואילך זה קרוב לאלפים שנה בכל המדינות ממזרח שמש עד מבואו בכל תפוצות ישראל שהי' מיוסד על אדני השוא והטעות ומי יכריע אם לא באחד מני אלף או מני רבבות יתהו' סכנה ע"י חדול המציצה וכי יש חילוק בסכנה בין רב למעט בין נפש א' לבין אלפי רבבות ומי יכריע עד כמה למעלה יגיע תקון המציצה אם לא תקון נביאים הי' ואם לא משה רבינו תקנה שהרי אנו רואין עכ"פ שבימי המשנה היתה המציצה כבר דבר ידוע ומפורסם אצלם ומי יכריע מאיזה טעם נתקנה שיאמר עלי' שבביטול הטעם נתבטלה התקנה שהרי במשנה לא הוזכר טעם המציצה כלל וגם רב פפא שהזכיר טעם הסכנה לא אמר שזה לבדו טעם המציצה וגם ענין הסכנה מה היא לא ביאר לנו עד שיאמר עליו שטעה בדבר ושאינן סכנה ומלבד כל זה הלא רבות כהנה יש שאין חכמי הטבע מסכימים עם דברי רז"ל וכי עלה או יעלה על דעת המאמין להכחיש ח"ו דבריהם מפאת מניעת הסכמת הטבעיים הלא תראה מה שעבד עובדא רבה תוספאה ביבמות (דף פ') באשה שהלך בעלה למד"ה ואשתהי עד תריסר ירחי שתא ואכשרי' וכוותי' פסקו הפוסקים ראשונים ואחרונים וכבר שאלתי על זה את פי הרופאים והייתי כמצחק בעיניהם באמרם שעכ"פ אי אפשר לאשה שתתעבר יותר מקרוב לעשרה חדשים ואף שכבר הביאו הח"מ והב"ש באהע"ז (סי' ד') דעת התוספ' שחולקת ג"כ על זה מכ"מ גם עם דעת התוספ' שפוסקי' כשמואל דאינ' מתעברת רק רע"א או רע"ב או רע"ג הטבעיים אינם מסכימים וכן מה שנפסק (שם /באהע"ז סי' ד'/) ברמ"א שאפשר שתלד בן קיימא לה' חדשים וב' ימים דשפורא גרים הוא לשחוק בעיני הרופאים ובכל אילו וכיוצא בהם אנו הולכים אחר קבלת רבותינו ז"ל ואפילו לדעת הי"א שהביא הרמ"א שם (/באהע"ז סי' קנ"ו) זה דוקא בשהחוש מכחיש כמש"כ שם אבל לא בשיש ספק עיין שו"ת נ"ב באהע"ז (סי' כ"ב וסי' ס"ט) ושמע נא מה שכתב על ענין כזה א' מגדולי האחרונים אשר הי' נודע גם בין העמים לחוקר ואוהב ויודע חכמות הגאון ר' יהונתן זצ"ל בספרו בני אהובה (הל' אישות פ' ט"ו) כאשר הזכיר שם דברי רבותינו ז"ל שאפשר לאשה שתתעבר באמבטי כתב וז"ל ואל תשגיח בדברי רופאים אחרונים שרצו להשיב וכחשו ואמרו שלא יתכן כי נואלו וטפשו בשכלם וחשבו מה שלא השיגו בדמיונם הכוזב שאי אפשר להיות ולא השיגו במציאות הטבע ככלב המלקק מהים וכהנה רבות שחשבו להשיג על הראשונים וכולו כזב ופעולתם יוכיח שכאב קטן אינם יכולים לרפאות על נקלה מה שהראשונים פעלו בכל חלי גדול ומחלה כבדה עד שהוצרכו לגנוז ספרי רפואות כי לא שמו בה' כסלם עכ"ל סוף דבר אני אומר כי אין לנו לזוז מדברי חכמינו ז"ל מפני דעות הרופאים אשר חדשים מקרוב באו ובפרט בדבר גדול כזה בהמציצה אשר מצו' עלינו מפי המשנה ואולי מפי משה רבינו ע"ה ואשר נהגו בה כל ישראל בכל קצוי ארץ זה אלפים שנה ויותר ולכן אין לחדול למצוץ גם בשבת ובפה דוקא כי זה עיקר המציצה כאשר הראתי. אכן עכ"ז אין להעלים עין גם מהסכנה אשר ע"פ הרופאים החדשים אפשר שתתהו' ע"י מציצה ואפילו באחד מני רבבות כאשר נחלה המוצץ או יש מכה טרי' בפיו ויש לשמור מאוד ולהפקיד משמרת לבל יקרבו למלאכת המילה ובפרט להמציצה איש אשר חולי בו ובזה תסור תלונת המתנגדים מעל המציצה לבל יניעו עוד את לבב אחינו ב"י לסור מאחרי דברי רבותינו ז"ל אשר הם חיינו ובאורם נראה אור. כנלענ"ד הקטן יעקב.

שו"ת בנין ציון סימן כד

הנה מעת נתפרסם פסקי הנ"ל על דבר המציצה יצאו ללחום עמדי מורים בקשת שקר וכזב בחרות אפם בי ודבריהם סובבים על שלש בקשות - א' - דוברים עתק בגאון' ובוז על דברי רז"ל - ב' - שופכים בוז ולצון עלי ושימוני כמטרה לחץ שחוט לשונם הן בהעלים הן בהזכיר שמי - ג' - מחזיקים בכל עוז בדעתם הנכזבת על אודות בטול המציצה. ואנכי בהעלותי על רעיוני אם אליהם אשים דברתי אם אחדול, ראיתי כי על בקשתם הראשונה כבר מוזהרים אנחנו מפי רבותינו הקדושים ז"ל לבלתי השיב באמרם דע ומה שתשיב לאפקורוס וכו' אבל אפקורוס ישראל כש"כ דפקיר טפי וגם על בקשתם השנית אמרתי טוב אחריש אתאפק כי הלא כזה קרה מאז ששוחרי כזב דרכו קשתם שקר לירות במו אופל לישרי לב וישטנום תחת רדפם טוב ורק נגד בקשתם השלישית אטיף מלתי אבל גם בזה לא עם המכחישים והמלעיגים אתוכח כי אם עם איש ישר הולך ואשר לא דרך בזה בעקבותם הלא הוא הרב מ"ה אלעזר הורוויץ נ"י אב"ד דק"ק וויען יע"א באשר במה שנוגע לענין המציצה בכלל דבריו דבריהם אף כי גם עליו אתפלא מדוע בקנאו את קנאתו בדבר בטול המציצה - אם לאהבת האמת ולא לאהבת הנצוח - עזב לשון ערומים לדבר מרורות נגד המחזיקים בה, הלא דברי חכמים בנחת נשמעים. והנה פתח דברי מלחמתו באמרו כי האינם יודעים לא יבושו לומר שהמציצה היא חלק ממעשה המילה אשר לא יפרד ממנה ולא ידעתי אל מה כוון בזה לגלות אולת האינם יודעים אם דעתו שאומרים שהמציצה היא עיקרית במעשה המילה כמו הפריעה ומי שלא מצץ כאלו לא מל וכמי שלא פרע לא ראיתי ולא שמעתי מי אשר אמר כן רק שמחזיקי המציצה אמרו שבלי ספק כבר נתקנה משנים קדמוניות ואולי נתקנה ממש רבינו כאשר צוה לישראל על המילה וכן אמרתי גם אני ואם יחשוב זה לאולת, הלא יתמה בהראותי לו שלזקנו גאון ישראל הרב מה' פנחס הורוויץ זצ"ל לא נפלא לומר עוד יותר מזה שכאשר צוה הקדוש ברוך הוא בהר סיני וביום השמיני ימול כבר כוון להמציצה שתהא הכרחית בעסק המילה שכן כתב בספרו הפלאה כתובות (דף ה' ע"ב) ואפשר לומר דבאמת המ"ל שם דלר"י אצטריך גבי מילה משום תקון דמפרק כדס"ל לר"י בחלזון וכדאמר בשבת כל אומנא דלא מייץ סכנתא ומחללין שבת עלוהי א"כ אפילו נחשוב לגוף המילה לקלקול מכ"מ בפירוק הדם הוי תקון ואצטריך קרא למישרי מילה אף דאתי מיני' ע"כ חילול שבת במפרק הדם עכ"ל הרי שלא הרחיק לומר שמה שנכתב קרא להתיר מילה בשבת הוא רק משום עשות המציצה שהיא פירוק הדם. עוד השיג הרב דק"ק וויען נ"י על אשר לבם נוקפם לבטל המציצה הכתובה במשנה שהרי כבר בטלנו גם אספלנית וכמון אשר נתקנו מפני הסכנה מפי המשנה?.

על זה אשיב הכי בטלנו בזה שלא להשיג בהסכנה אשר הורונו רבותינו ז"ל הלא מה שפשיטא להם שאספלנית וכמון הם מפני הסכנה עד שלמדו מזה דגם מציצה היא מפני הסכנה כדאמרינן שבת (דף קל"ג) מה אספלנית וכמון כי לא עביד סכנה הוא אף ה"נ וכו' ע"כ הוא מפני שצריך להשקיט הדם שלא יצא יותר מן הראוי והכי חדלנו לנשקיט הדם זה בכה וזה בהרי אספלנית עצמו הכתוב במשנה אינו דבר פרטי ומסויים אלא פירושו דבר רפואה (כמו שפרשו רש"י תחבושת) כנראה ממה שאמר אביי (שם /שבת קל"ג/) אמרה לי אם אספלניתא דכולהון ביבי וכו' רבא אמר וכו' ע"ש הרי שאספלנית אינו רק שם כללי של מיני רפואה ולכן גם

הרמב"ם לא הקפיד בזה להעתיק לשון המשנה שכתב רטי" תחת כמון והוסיף וכיוצא בהן אחר שאין קפידא במה נסיר סכנה של נזילת הדם אבל הכי יש דמיון לזה ביטול המציצה באמרם המבטלים חכמנו יותר מהמשנה אשר הורה לנו שיש סכנה בחדול המציצה וידענו כי אין סכנה? עוד הרבה הרב הנ"ל לדבר מרורות נגד מקיימי המציצה בחששם לדברי רבותינו ז"ל שאמרו שיש סכנה בחדול אותה בהעתיק להם דברי הב"י שכתב בא"ח (סי' של"א) בזמן חכמי הגמרא אם לא היו רוחצים את הילד לפני המילה ולאחר המילה וביום שלישי למילה במים חמין הי' מסוכן לפיכך נזקקו לכתוב משפטו כשחל להיות בשבת והאידינא לא נהגו ברחיצה כלל עכ"ל ושאל אם בזמן המשנה חשבו הרחיצה לצורך גדול ושיש סכנה בחדול אותה ואח"כ בטלוח בידעם שאין עוד סכנה או שלא הי' סכנה גם אז מדוע לא נאמר גם בדבר המציצה כן? אשיב, אם בעיני הרב יפלא זה גם בעיני יפלא איך לא ראה דברי הדרכי משה שכבר הקשה זה על הב"י וכתב ואיני מבין דבריו ומה בין זמנינו לזמנם בדבר סכנה עכ"ל ולא עוד אלא שאם כדברי מתנגדי המציצה אין תימא כי יאמרו חכמנו יותר מחכמי המשנה אך לא כן שפטו רבותינו ז"ל אשר מימיהם אנחנו שותים אכן באמת בלא"ה מן בטול רחיצה אין ראי' טל /על/ המציצה שמסוגיא דשבת (דף קל"ד) ממה דפליג רב"ע עם ת"ק אם יש צורך להרחיץ גם ביום שלישי או לא וממה דפליגי אמוראים אם מרחיצין או מזלפין ואם מותר הרחצת כל גופו או הרחצת מילה לבד נראה שבענין הרחיצה לא הי' דבר פשוט ומקובל אצלם אלא שדנו בה על פי שהי' נראה להם צורך לפי שינוי הטבעים ולכן יפה דן הבית יוסף שאחרי שידוע אצלנו שאין סכנה בביטול הרחיצה אסור לחלל שבת עלי' שהרי גם בזמן המשנה והגמרא לא היתה הרחיצה רפואה המקוימת וברורה בכל אופני' אבל איך נדון כזה על המציצה שאין פלוגתא בצורך שלה ואין ספק באופן עשייתה במשנה וגמרא ובפוסקים. ואחרי הגענו עד כה אעיר עוד איך נתן הרב הנ"ל מקום לטעות בתקוע יתדו במקום נאמן והודיע לכל שהגאון הרב מה' משה סופר זצ"ל הסכים עמו על ביטול המציצה והרכיב בזה שני דיעות הרחוקות זו מזו מאוד שהתנגדות להמציצה סובב על שתי בחינות או שמה שכתוב במשנה ומוצצין בידינו לבטל כמו שנתבטל אספלנית ורחיצה אחרי שנודע שאין סכנה בביטול המציצה או שהמשנה לא זזה ממקומה אבל אין צריך למצוץ בפה דוקא אלא תעשה המציצה גם ע"י המצאה אחרת והנה הרב הנ"ל אחרי שכתב ככל המבואר למעלה שסובב על הבחינה הראשונה אשר הראנו ביטולה ואחרי הודיע שרופאים מומחים כבר גזרו שאין צורך להמציצה הזכיר שגם הגאון מ"ה מ"ס זצ"ל הסכים עם זה. ואולם דברי הגאון זצ"ל לא ראיתי אבל ממה שהעתיק הרב דק"ק וויען נ"י עצמו בשמו מבואר התנגדות למה שכתב בזה שהגאון זצ"ל לא הסכים עם דיעה הנכזבת שע"פ דברי הרופאים יש לנו לבטל משנה שלמה ושיש לבטל מציצה כמו אספלנית ורחיצה רק שהלך אחרי בחינה השנית שלפי דעתו ומוצצין במשנה לא צריך שיהי' בפה דוקא אלא מותר להעשות גם ע"י הוצאה אחרת שכן העתיק בשמו - על תשובתי בענין מציצה הוספתי לומר אף על פי שאני מתיר מציצה ע"י המצאה אחרת שלא בפיו מכל מקום מותר למצוץ בפיו בשבת כי גם ע"י הספוג נמי מחלל שבת כמ"ש מג"א סי' שכ"ח ס"ק כ"ג ויעיין א"ע שם - הרי שרק בפירוש לשון מציצה נתחדש להגאון זצ"ל שאינו בפה דוקא אבל לא שיש בידינו לבטלה לגמרי ואם שאין משיבין הארי וגו' אם הי' בחיים עודנה הייתי דן לפניו בקרקע ואשאלה ממנו להראות לי במקרא במשנה ובגמרא אפילו פעם א' לשון מציצה שאין פירושו המצאה בכח היניקה והמשיכה כאשר כבר בארתי בתשובתי הראשונה ואחר שאין ספק בזה

דמוצצין הוא לשון משיכה בכח ממילא אין ספק ג"כ דאין בידינו לבטל המציצה בפה וגם תמהתי על דברי הגאון רמ"ס זצ"ל הנ"ל שממה שכתב שמותר למצוץ בפיו בשבת משמע דעל ידי הספוג פשיטא דמותר ולענ"ד צ"ע כיון דמציצה שהיא משום סכנה אפשר לעשות ע"י פה איך יותר סחיטת הספוג הרי בשבת (דף קל"ד) מייתי ברייתא דאין נותנין חמין ושמן על גבי מוך שע"ג מכה בשבת ומפרש בגמרא משום סחיטה ואף שלפי מה שכתב המג"א (סי' שכ"ח ס"ק כ"ד) לא שייך חשש סחיטה בזה רק במים אבל לא בשמן לבד ע"ש וא"כ לא שייך ג"כ בספוג שנבלע מיין ודם מכ"מ כבר כתב הב"ח ועמו הסכימו הת"ש והפ"מ דגם בשמן לבד שייך איסור סחיטה והביא ראי' מתוספ' שבת (דף קי"א) ע"ש וכיון דאם דוחק ע"י ספוג נסחטי' היין והדם הנבלעים בו אף שאינו מכוון לסחיטה מכ"מ הוי פסיק רישא כיון שמהדק בכח וכמשכ' התוספ' שם ויש בזה חלול שבת שלא לצורך סכנה וזה אפילו לדעת הרב זצ"ל שיכול לצאת ידי הסכנה ע"י דחיקה בלא משיכה אבל לפי מה שבארתי דלשון מציצה הוא בפה ובזה דוקא יוצא מידי סכנה אבל בדחיקה לבד לא א"כ יש חלול שבת אפי' בלא ספוג אם עושה המציצה בדחיקה לבד שלא בפיו כיון שמוציא דם בכוונה ה"ל חובל ומפרק דרך תקון ומשום סכנה לא הותר כיון דבזה אינו יוצא מידי סכנה ע"פ דברי המשנה שצות' מציצה דוקא שהיא הוצאה בכח המשיכה. ולכן אליכם אישים אקרא אשר יראת ד' על פניכם התבוננו נא והשימו על לב עד אנה תגיע התחדשות אשר חדשתם בעזבכם את מנהג ישראל אשר מימי קדם לא בלבד שאתם מביאים את נערי בני ישראל לידי סכנה בעברכם על ציווי המשנה אלא תבואו ותביאו ג"כ לידי חלול שבת אם טעית' בפירוש מציצ' והאמת אתנו שהיא במשיכה דוקא ולא בדחיקה ואם תאמרו אחר עצת הרופאים והטבעיים נלך שכל ענין המציצה להוציא דם הוא שלא לצורך וא"כ אין בזה משום חלול שבת דאין זה תקון אלא קלקול, עוד הפעם אקרא אליכם התבוננו נא עד אנה תגיעו אם תכריעו דיעות הטבעיים על מה שמקובל בידינו מפי חכמי התלמוד; שאלו נא את פיהם אם יאמרו שבהמה שחסר או יתר אבר היא טרפה ואינה יכולה לחיות וראו נא מה שכתב על זה הרשב"א בשו"ת (סימן צ"ח) וז"ל ואם יתחזק בטעותו ויאמר לא כי אהבתי דברים זרים והם אשר ראו עיניהם ואחריהם אלך נאמר אליו להוציא לעז על דברי חכמים אי אפשר ויבטל המעיד ואלף כיוצא בו ואל תבטל נקודה אחת ממה שהסכימו בו חכמי ישראל הקדושים הנביאים ובני הנביאים ודברים שנאמרו למשה מסיני עכ"ל ואם תאמרו לא במה שמקובל מסיני נכריע דברי הטבעיים על דברי חכמינו ז"ל רק במה שנתסד מפייהם על פי הטבע כפי אשר הכירוה בעת ההיא ולא נאמין שהמציצה מקובלת מסיני ולכן נבטלה ע"פ דברי הטבעיים בעת הזאת, עוד אקרא אליכם, שאלו נא את פי הרופאים והטבעיים אם יסכימו עם החכמים שכל הבהמות שאנו מטריפין משום סרכות הריאה אינם יכולים לחיות והרי גם טרפות האלה נתיסדו מפי חכמינו ז"ל ע"פ הטבע אשר הכירוה שמסיני לא נתקבל רק נקיבת הריאה בכלל וכהנה עוד רבות מלבד מה שכתבתי כבר במכתבי הראשון מנשתהה י"ב חדש ושיפורא גרים ובכזה ח"ו תהפך הקערה על פיה ויבטל רוב התורה כפי התנהגותה בכל תפוצות ישראל ואם תאמרו הלא לא לחנם בטלנו המציצה רק באשר שראינו שנתהו' סכנה על ידה בשיש חולי בפה המוצץ וכי אפשר לבדוק בכל פעם את פיו כשמוצץ על זה אשיב הלא החזקה היא אחת מהיסודות אשר כל התורה נשענת עליהן וסוקלין ושורפין על החזקות ולמה נדאג שמי שהוא בחזקת בריא וכשרות ע"י הבדיקה הראשונה שנתרע אח"כ ובפרט בדבר שאם נתרע אי אפשר להמוחזק שלא ידע בריעותא שלו וכי בשופטני עסקינן שיסכנו נפשות על חנם

ובדבר שעבידא לאגלוויי דבלא"ה לא משקרי בה אינשי. ולכן גם אנכי אסיים בדברי הרב דק"ק וויען נ"י קבלו האמת ממי שאמרו. כנלענ"ד הקטן יעקב.

שו"ת יהודה יעלה (אסאד) חלק א - יורה דעה סימן רנח

להשר הטפסר ואדון נכבד. הצדיק ידי"נ וחביבי. מו"ה צבי הירש לעהרן נ"י. בעיר אמסטארדאם וכן השבתי תשובה זו להגאון המובהק מאור הגולה כו' בעל מחבר ס' שער התורה אבד"ק ווערבויו. אחר בקשתו ממני לחוות לו דעתי.

ע"ד המציצה במצות מילה אשר בעו"ה קצת רועים רעים קשר רשעים רצו לבטל ולהפר ברית המציצה באמרם שאינו מגוף המצוה כ"א משום סכנה וזה באקלים החם אבל במדינת אלו אין שום סכנה במניעותה ואני בעניי בקנאי קנאת ד' צבאות כתבתי מאז באגרת הקנאות יום י"ב טבת תר"ה לפ"ק שנדפס באמש"ד נגד האספסוף שהרעימו סוד וזה לשוני. לנצח יאבדו מבלי משים כי הנה המציצה מפרק הדם והיא אב מלאכה ודוחה לשבת החמורה וליוה"כ. ואי לאו דמעכב המציצה לגוף המצוה לא היה דוחה שבת ויוה"כ ויו"ט. אלא ודאי כך ניתנה הלכה למשה מסיני מלבד טעם הסכנה כנאמר בגמרא. ומכ"ש לדעת המורה בס"פ מ"ט משלישי שטעם המצוה במילה להשלים חסרון המדות להחליש זה האבר בשפיכת דמו דוקא וכמ"ש גם את בדם בריתך וכו' לפי"ז הכרח גדול הוא המציצה להמשיך הדם מכל גידי האברים שנקשרים בו בראש הגויה להחליש כח התאווה היתירה מכל הגוף ע"כ לשוני מאז. ושוב נשאלתי מידי"נ הרב החסיד הקדוש הנגיד מו"ה צבי הירש לעהררין נ"י נשיא אה"ק שאברר דברי הנ"ל במה שהחלטתי כי המציצה הלממ"ס =הלכה למשה מסיני= הוא ולעשות רצון צדיק חפצתי וד' ב"ה יעזור לי. שנינו בפ' ר"א דמילה /שבת/ דף קל"ג עושין כל צורכי מילה בשבת מוהלין ופורעין ומוצין ונותנין עלי' אספלנית וכמון וכו' ופי' רש"י ומוצין את הדם ואף על גב דהיא עשיית חבורה שאין הדם נתיק /ניתק/ מחיבורו אלא ע"י המציצה עכ"ל. ובגמרא ע"ב שם פסקא ומוצין /ומוצין/ וכו' אר"פ האי אומנא דלא מייץ סכנה הוא ועברין לי' פשיטא מדקא מחללי עליה שבתא סכנה הוא מהו דתימא האי דם מיפקד פקיד קמ"ל חברי מיחבר ודומיא דאספלנית וכמון וכו' כי לא עביד סכנה הוא ע"כ ופירש רש"י מ"ד מתני' לא אשמעי' דמחלל שבתא עליהם דדם מיפקד פקיד ועומד שם כניתן בכלי ובמציצה אין חבורה ואין כאן איסור תורה ומשום הכי שרי ולא משום סכנה ואומנא דלא מייץ בחול לאו סכנתא היא ולא נעברי' קמ"ל דדם מיחבר חברי כשיוצא ע"י מציצה ואפילו הכי שרי משום סכנה מדקתני במתני' גבי איספלנית וכמון עכ"ל ועי' מג"א סס"י שכ"ח ס"ק נ"ג.

ויש לדקדק להס"ד לולי דברי ר"פ דלא מעברין ליה למאן דלא מייץ דליכא סכנה ואין מעכב א"כ תקשה סידורא דמתניתין שהקדים מוצין לנותנין עליה אספלנית וכמון והא פשיטא ליה דכי לא עביד סכנה הוא ה"ל להקדים הא מלתא דמעכב ואיכא סכנה. וי"ל להס"ד זו דדם מיפקד פקיד גם במניעת נתינת אספלנית וכמון עליה ליכא סכנה אי לא עביד וה"א נמי דלהכי שרי דליכא ביה משום רפואה בשבת. אמנם לשנא דש"ס קמ"ל חיבורי מיחבר ודומי' דאספלנית וכמון מה הני כי לא עביד סכנה הוא וכו' משמע בהדיא דהא פשיטא לי' בכל ענין אפילו

אי דם מיפקד פקיד נמי משום חבורה דמילה ופריעה בלא מציצה נמי איכא סכנה כי לא עביד הני אספלנית וכמון. א"כ הדק"ל להס"ד זו למה הקדים המשנה מוצצין לנותנין עליה אספלנית וכו' וי"ל משום סידורא דמעשה נקט ואזיל שכן הוא בזה אחר זה מוהלין ופורעין ואח"כ מוצצין ואח"כ נותנין עליה אספלנית וכמון וכו' ותדע דהא ודאי כיון דבלא מייץ סכנה הוא א"כ גם קודם מתן תורה דאמרינן ביבמות דף ע"א ע"ב לא ניתנה פריעת מילה לא"א =לאברהם אבינו= אבל מציצה ע"כ היה משום סכנה וכתוב ואך את דמכם וכו' ועיין נדרים ל"א ע"ב אמול ואצא סכנה הוא שנא' וכו' ועי' בס' משביר בר ספר שמות תי' על קושית הרא"ם וא"כ ה"ל במשנה להקדים המציצה לפריעה שיש למציצה קדימה בזמן עד שלא נתנה פריעה וע"כ צ"ל דהשתא דאיכא מצות פריעה סידורא דמעשה נקט ואזיל מציצה אחר הפריעה בדוקא משום שאם ימוץ קודם הפריעה מיד אחר החיתוך לא יוכל שוב לפרוע יפה משום ריבוי שפעת דם ע"י כח המציצה וגם יצטרך שוב למצוץ שנית אחר חבורת הפריעה ג"כ לכן נקט על סדר המעשה בדוקא מוהלין ופורעין ואח"כ מוצצין ואח"כ נותנין עליה אספלנית וכמון כנ"ל וכמו להאמת לא הקדים מוצצין לפורעין מה"ט ה"נ להס"ד לא הקדים נותנין עלי' וכו' למוצצין מה"ט.

אבל הא קשיא להס"ד תקשי כיון דמה"ט שרי מציצה בשבת משום דדם מיפקד פקיד וליכא חבורה א"כ הא דתנן ומוצצין ה"ל זו ואצ"ל זו כיון דתני מוהלין ופורעין מכ"ש דמוצצין שאין בו איסור תורה כלל. ולפמ"ש הרמ"א בתשו' סי' ע"ו ובהג"ה ש"ע יו"ד סוף סי' רס"ו דמילה הותרה בשבת וע"י שנים נמי מותר נחא די"ל תני סיפא מוצצין לגלוי רישא כמו מוצצין אפילו שנים ויותר משום דהא ליכא חבורה להס"ד ואין איסור כלל ה"נ מוהלין ופורעין אפילו שנים משמע ולהכי נקט המשנה לשון יחיד מוהל ופורע ומוץ כנ"ל אבל לדעת הב"י דאוסר בשבת ע"י שנים וכן החליט הי"ש"ש ביבמות פרק הערל סי' ג' ע"כ מוהלין ופורעין לשון רבים דנקט מתני' לדידהו צ"ל אוולדות דעלמא קאי א"כ קשה ומוצצין למה תני ליה כלל להס"ד כנ"ל. לכן נ"ל דלכאורה משמעות סוגי' זו הוא דאין המציצה מגוף המצוה חדא ממ"ש ר"פ האי אומנא דלא מייץ סכנה הוא ועברין ליה ומ"ש דתלי' טעמא משום סכנה ות"ל אף בלא סכנה מעבירין ליה כיון דעבר אמצוה דאו' אלא ע"כ אי לאו דסכנה הוא לא מעבירין ליה משום דאינו מגוף המצוה. ועוד מקושית הש"ס עלי' פשיטא מדקא מחללי עליה שבתא סכנה הוא ומנ"ל דה"ט דמחללים עליה שבת משום סכנה הא י"ל משום דמגוף המצות מילה הוא דחי שבת וגם ממילא דאין קושי' על ר"פ פשיטא דאיהו קמ"ל הא דסכנה הוא ועוד משינוי' דש"ס דקמ"ל ר"פ אף דחבורי מיחבר אפ"ה שרי ומוצצין משום סכנה דומי' דאספלנית וכמון ות"ל דשרי משום מצוה מכל אלו משמע לכאורה דאין במציצה מצוה אלא יש סכנה במניעותה ואין מצוה בעשייתה.

אמנם כי דייקנין שפיר אדרבה מוכח איפכא והוא עפ"י הרגשתינו הנ"ל לשינוי' דש"ס להס"ד תקשי הא מוצצין דמתני' ה"ל זו ואצ"ל זו כנ"ל הא חדא. ועוד עדיפא קשיא למ"ד זו דם מיפקד פקיד וה"א דליכא סכנה במניעת המציצה וליכא איסור תורה וחילול שבת בעשייתה וגם מצוה ליכא בעשייתה א"כ למה תני ליה כלל במתני' ומוצצין מאי קמ"ל דשרי. ועוד קשיא לס"ד זו עדיפא כיון דתנא פתח במשנה עושין כל צורכי מילה בשבת וכו' ומוצצין וכו' והא אפילו את"ל דהא גופא קמ"ל מתני' דשרי בשבת אף שאינו מצוה ולא סכנה משום דמיפקד פקיד אבל כיון דאין מצוה ואין סכנה הרי א"צ לעשותה כלל ואיך תני ליה בהדיא עושין כל צורכי מילה וכו' ומוצצין הרי

אין זה צורכי מילה כלל וא"צ לעשותה אף בחול וצ"ע. אלא ע"כ מוכח להס"ד דהמציצה מגוף המצוה הוא גם זולת הסכנה וצורכי מילה קרי ליה מתני' והא גופא קמ"ל מתני' ומוצצין וכו' דפי' עושין כל וכו' תרתי משמע עושין וכו' חייב לעשות ומותר לעשות המציצה דומי' דמוהלין ופורעין ה"נ ומוצצין דה"פ בכולהו חייב לעשות ומותר לעשות כל אלו צורכי מילה בשבת וממילא גם להאמת דר"פ אשמעינן סכנה הוא ר"ל סכנה נמי הוא אבל בהא לא הדר ביה מהס"ד דמציצת/דמציצה/ מגוף המצוה נמי הוא. וארווח לן בזה לישב קושית תוס' במתני' /שבת/ דף קל"ג ע"א עושין כל צרכי מילה בשבת והא כבר תני הכי במשנה לעיל בס"פ מפנין וכו' ולענ"ד מתני' הכא קמ"ל הא דמוצצין ג"כ צורכי מילה מקרי ר"ל מגוף המצוה הוא מלבד טעם הסכנה כנ"ל ואין להקשות א"כ מאי פריך בגמרא עלה דמתני' /שבת/ קל"ג ע"ב מכדי קתני כלהו כל צורכי מילה לאתוי מאי וכו' והא י"ל הא קמ"ל דמוצצין נמי צורכי מילה הוא מגוף המצוה ז"א דא"כ סגי למתני עושין צורכי מילה בשבת מוהלין וכו' ומוצצין וכו' ותיבת כל לאתויי מאי קשיא ליה. וכן פרש"י בהדיא מכדי קתני במתני' כולהו כל דברים העושים למילה מוהלין ופורעין ומוצצין וכו' למה לי דתנן כללא ברישא עושין כל צורכי מילה עכ"ל ר"ל כללא דייקא קשיא ליה לגמ' כנ"ל.

ועוד נ"ל מוכח דגם להאמת דר"פ קמ"ל חבורי מחבר ומשום סכנה שרי בשבת מצוה נמי הוא כמו להס"ד והוא מדאמר ר"פ האי אומנא דלא מייץ סכנה הוא ומעברין ליה ואי משום סכנה ורפואה בלבד מאי שייאטי' דאומנא לזה טפי מכל אדם והא נותנין עליה אספלנית וכמון ע"כ על כל אדם קאמר להתירא משום סכנה מותר בשבת וה"נ מוצצין משום סכנה אזהרת על לא תעמוד על דם ריעך על כל אדם קאמר ולמה מעברין ליה להאי אומנא אי לא מייץ הא אפשר שימצוץ אחר וע"כ דמגוף המצוה הוא המציצה ומוטלת על האומן דוקא לכן מעברין ליה אי לא עביד ליה. ואין להקשות א"כ מאי פריך הש"ס על ר"פ פשיטא מדקא מחללי עליה שבתא סכנה הוא ומאי קושיא אין ה"נ ממתני' שמעינן הא דסכנה היא לבד ומוצצין ונותנין עלי' אספלנית וכו' ה"א בהדדי שייכי ולא אאומנא קאי ומוצצין אלא על כל אדם דומי' דנותנין עליה אספלנית וקמ"ל ר"פ דמצוה הוא המציצה ועל האומן מוטל ומוצצין בהדי' מוהלין ופורעין שייך כולהו מצות מילה היא והאי אומנא דלא מייץ מעברין ליה ז"א דמ"מ מאי דאמר ר"פ סכנה הוא פשיטא מדקא מחללי מליה /עליה/ שבתא סכנה הוא ולא ה"ל לר"פ לומר אלא האי אומנא דלא מייץ מעברין ליה כנ"ל. והשתא לק"מ גם כן לאידך גיסא מאי פריך על ר"פ פשיטא וכו' הא ר"פ תרתי מילי קמ"ל דמציצה מצוה הוא על האומן וגם סכנה הוא וא"כ ממתניתין הא לא מוכח דמשום סכנה מחללים עליה שבת די"ל רק משום מצוה דחי שבת וכנ"ל ולפמ"ש באמת זהו תי' הגמ' דה"א דם מיפקד פקיד ר"ל וליכא סכנה במניעת מציצה והא דמשנה קרי ליה צורכי מילה היינו משום מצוה בעי מציצה אפילו אי מפקיד פקיד וה"א באמת מה"ט שרי בשבת משום מצוה דחי ליה אלא דקושטא הוא כיון דמפקיד פקיד ליכא חבורה ואיסור תורה כלל בלא דחיית מצות נמי שרי בשבת מה"ט דלא עביד איסורא כלל וקמ"ל ר"פ סכנה היא נמי דדם חבורי מיחבר כנ"ל. וגם שאר קושי' הנ"ל אי מצוה היא המציצה למה ליה לר"פ ה"ט דמשום סכנה. ות"ל משום דעבר אמצוה דאורייתא וגם לשינוי' דש"ס דקמ"ל מוצצין דומיא דאספלנית וכו' משום סכנה ות"ל משום מצו' נ"ל דלק"מ דטובא איכ' ביניהו חדא בנוולד מהול דקי"ל דצריך להטיף ממנו דם ברית בכה"ג אין צריך למציצה למצוה לכ"ע אבל משום סכנה אחר שכבר התחיל הדם ונתעורר לצאת איכא סכנה ואי לא מייץ לנוולד מהול מעברי' ליה

משום סכנה משא"כ משום מצוה ליכא כה"ג [ולמ"ד לקמן] בנוולד מהול ודאי ערלה כבושה יש ודוחה שבת ה"ט דמתני' נמי דתני מוצצין דומיא דאספלנית ומשום סכנה אפי' בנוולד מהול נמי] עוד נ"מ ב' באב המל את בנו ולא מצץ אי משום דעבר אמצוה מעברי' לי' מאומנותו רק שלא ימול עוד אחרים אבל ודאי לא מעברין ליה מלמול עוד את שאר בניו כיון דמצות עשה דאורייתא על האב למול את בנו לא קנסי' לי' משום שעבר על פרט א' מפרטי המצוה שיעבור ויבטל עוד כל המצוה שעליו מי שאכל שום וריחו נודף וכו' אבל משום ה"ט דסכנה מעברי' ליה גם לאב מלמול עוד שאר בניו משום סכנת נפשות בניו. עוד נ"מ ג' אי משום דעבר אמצוה בחד זימנא לא מעברי' ליה אא"כ הוחזק בכך בתלת זימנא או בתרי זימנא או בהתרו בו והוא פושע כמו בטבח שיצאה טריפה מת"י עי' תשובת מהרי"ט ספר שני סי' ט"ו ותשובת נחלת שבעה סי' /?/ אבל משום ה"ט דסכנה משום פעם א' נמי מעברי' ליה דחמירא סכנתא מאיסור' עוד נ"מ ד' אי משום דעבר אמצוה מהני ליה תשובה במקבל עלי' דברי חברות שלא יפשע עוד ויזהר באומנתו. משא"כ משום ה"ט דסכנה מעברי' ליה לעולם משמע ולא מהני לי' תשובה. עוד נ"מ ה' אי משום דעבר על פרט אחד מדיני המצוה ולא מייץ היינו בחול באמת מה"ט מעברי' לי' אבל אם בשבת לא מייץ י"ל סבר מצוה עביד שלא לחלל שבת בשביל מצוה בעלמא כמו בהני קבוראי במס' סנהדרין ד' ק"ו ע"ב. וכמו אם לא חזר על ציצין שאין מעכבין כל עוד שלא פירש ודאי לא מעברי' ליה וה"נ משום מציצה דג"כ אינו מעכב המצוה דמל ולא פרע כאלו לא מל תנן אבל מל ופרע ולא מציץ /מצץ/ אין מעכב רק מצוה דרבנן הוא או הלממ"ס =הלכה למשה מסיני= רק לכתחלה ואי לא מייץ בשבת לא מעברי' לי' אבל משום סכנה גם בשבת אי לא מייץ מעברי' ליה א"כ אף דמציצה צריך לגוף המצוה מ"מ הוצרך ר"פ לטעם סכנה לכה"ג.

וגם לשינוי' דש"ס דמוצצין דמתני' דומיא דאספלנית משום סכנה הוא. ות"ל משום מצוה דחי שבת וליתא לכל הני תירוצים אמתני'.

ונ"ל דלק"מ דז"ל הר"ן על דברי ר"פ שהעתיק הרי"ף סכנתא היא שאילו אין בדבר סכנה לא היה מותר לעשות חבורה בשבת שהדם היוצא ע"י מציצה חבורי מיחבר ונמצא שהוא עושה חבורה במציצה זו עכ"ל ותמוה דגמרא מקשה על ר"פ פשיטא הוא דסכנה הוא עפ"י הוכחה ור"פ מסברתו קמ"ל דסכנה הוא וממילא ה"פ במתני' ומשו"ה מותר לחלל שבת עלי' והר"ן מהפך הסיבה למסובב ומסובב לסיבה וצ"ע. אמנם נ"ל מדמסיק הגמרא לר"פ ה"ט דמתני' מוצצין דומיא דאספלנית משום סכנה ס"ל להר"ן דה"ט דר"פ דס"ל חבורי מיחבר ואית ביה סכנה משום דמחללי' עלי' שבת דומיא דאספלנית וכמון קתני מתני' וא"ש א"כ באמח /באמת/ גם משום גוף המצוה מחללי' שבת על המציצה אבל מדומיא דאספלנית שמעי' נמי ה"ט דסכנה.

ועוד נ"ל ראייה מדמקשה ש"ס על ר"פ פשיטא מדמחללים עליה שבתא סכנה הוא ומ"ש משבת דפריך גם מבחול ה"ל להקשות דאי לאו סכנה הוא איכא איסורא דחובל בחבירו במציצה ואפי' בקטן נמי כמ"ש הרמב"ם הל' חובל רפ"ה והוכחתי כן בתשוב' א' ועי' ב"ק דף פ"ז סוף ע"א וריש ע"ב דעלי נמי לא יוסיף קאי ועוד הא לא מתרצא כלל גת /גם/ בשינוי' דגמרא דה"א מיפקד פקיד ולהכי שרי בשבת דאין כאן איסור תורה והא עדיין קשה

דחובל שאסרה תורה אף בדם דמיפקד פקיד דלא יוסיף כתיב וא"כ מדשרי מציצה בחול ע"כ סכנה הוא ומאי קמ"ל ר"פ פשיטא וצ"ע. אלא ע"כ דמציצה מגוף המצוה הוא כמו המילה והפריע' והרי הפריע' נמי עביד חבורה ולא נתנ' פריע' לאברהם ואינו מפורשת בתורה רק מהלממ"ס ה"נ המציצ' בכלל הלממ"ס מצותו בכך גם בלא סכנ' ולק"מ מבחול ואי דגם משבת לק"מ על ר"פ מה"ט כבר כתבנו דבאמ' זהו תי' הגמרא וכן"ל [ואפשר הא דתנן מל ולא פרע כאלו לא מל ולא תני מל ופרע ולא מצץ וכו' היינו משום דרבנותא קמ"ל אף דפריעה רק הלממ"ס הוא כמ"ש התוי"ט ואף דמל ומצץ כיון שלא פרע ה"ל כאלו לא מל דאלו מציצה גם לאברהם אבינו נתנה קודם הפריעה למצוה. אבל באמת בלא מצץ לא אמרי' כאילו לא מל ופריעה עדיפא בהא דמציצה רק למצוה הוא ומשום סכנה] שוב מצאתי לפוסק אחרון המפורסם הגאון בעל הלבושים בהל" מילה סי' רס"ו סעיף ב' שכתב וז"ל מילה דוחה יום טוב ושבת וכו' ואפי' בזמנה אינה דוחה אלא המילה עצמה ופריעה ומציצה שכולם מעיקר המילה הם כמו שנתבאר לעיל וכו' ונותן עליה אספלנית וכו' עכ"ל. וגם בסעיף יו"ד שם כתב הלבוש וז"ל לא התירה התורה בשבת אלא מילה דכתיב וביום השמיני ימול דהיינו מילה פריעה מציצה אבל להטיף דם ברית בלא מילה לא התירה וכו' עכ"ל. ומ"ש כמ"ש לעיל וכו' היינו מ"ש הלבוש בסי' רס"ד סעיף ג' דשם כתב וז"ל כיצד מלין חותכין ערלת ראש הגויה וכו' ואח"כ פורעין את הקרום הרך של מטה וכו' ואח"כ מוצצין את הדם מן המילה שאין הדם ניתק ממקום חיבורו אלא ע"י מציצה לכך מוצצין עד שיצא הדם מהמקומות הרחוקות כדי שלא יבא הולד לידי סכנה וכל מוהל שאינו מוצץ מעבירין אותו שמסכן הולד ואחר שמצץ נותן עליה אספלנית וכו' עכ"ל. הרי בהדי' כפל דבריו שהמציצה מעיקר המילה הוא מלבד טעם הסכנה כנ"ל. וז"ל הכל בו סי' ע"ג כיצד מלין חותכין וכו' ואח"כ פורעין וכו' ואח"כ מוצץ המילה עד שיצא הדם ממקומות הרחוקים והאי אומנא דלא מייץ מעבירין ליה מפני שסכנה הוא לתינוק וכו' עושין כל צרכי מילה בשבת כגון להיות מוצץ ופורע ולחזור על ציצין וכו' וסדר המילה היא להיות כורת ופורע ומוצץ ואח"כ לתת אספלנית ורטיה ואח"כ מוזגין כוס יין וכו' עכ"ל. משמע נמי דמגוף מצות מילה הוא המציצה כנ"ל. וז"ל ספר התניא לרבינו יחיאל ז"ל ענין מילה סי' צ"ו והמוהל וכו' ומברך על המילה וחותר הערלה וכו' ופורע הערלה ומוצץ המילה בעיו /בפיו/ להוציא הדם ומברך אבי הבן להכניסו וכו' משמע שאחר המציצה מברך אבי הבן להכניסו ע"כ משום דמציצה גופה מצוה הוא כנ"ל.

וז"ל הרמב"ם פ"ב מהל' מילה הלכה ב' כיצד מוהלין חותכין את כל העור וכו' ואחר פורעין את הקרום הרך וכו' ואח"כ מוצץ את המילה עד שיצא הדם ממקומות רחוקים כדי שלא יבא לידי סכנה וכל מי שאינו מוצץ מעבירין אותו וכו' עכ"ל. והא דבעי מוצץ עד שיצא הדם ממקומות רחוקים וכ"ה לשון הכ"ב ולשון הלבוש הנ"ל כהרמב"ם ומנ"ל הא והא ר"פ כל אומנא דלא מייץ וכו' נקט ואם איתא אפי' מייץ נמי הל"ל דלא מייץ יפה כראוי מעברי' לי' אלא ע"כ מייץ כל דהוא סגי. ובס' קטן שרביט הזהב דף י"ד ראיתי שכתב וז"ל והוא צריך למצוץ עד שישער שיצא הדם ממקומות האחרים וכל מוהל שאינו מוצץ כראוי מעבירין אותו כי הוא סכנה לתינוק. וכדאיתא בפר"א אר"פ האי אומנא וכו' ולפיכך מוצצים אף בשבת אף על גב דדם חבורי מיחבר וכו' עכ"ל. דייק באמת אומן דלא מייץ כראוי אבל בגמרא דלא מייץ כלל משמע כנ"ל. והרמב"ם נ"ל לטעמיה אז... ל /אזיל/ לפמ"ש בספרו מורה נבוכים במ"ט לשלישי טעם המ... לה /המילה/ למעט הדם והתאוה לכן מוצץ ומושך לשם כל גידי דם בעי אבל

קשה כיון דה"א מיפקד פקיד ולמ"ד זו ודאי א"צ למשוך הדם שם ממקומות הרחוקות והיינו או דלא דרשינן טעמא דקרא במצות מילה כהרמב"ם או דטעם אחר במילה הוא להשלים חסרון היצירה כאבר השרוע לצרף בהם הבריות כדעת העקידה ס"פ לך לך. א"כ למסקנא נמי דלא מפקיד פקיד מנ"ל דבעי ממקומות רחוקות ונ"ל עפ"י דהקשה מורי הגאון מוהר"ם בנעטה זצ"ל בספרו מגן אבות דף ד' הא דילפי' שבת ק"ו מקלקל בחובל ממילה דחייב והא לרמב"ם חובל מפרק הוא ובעי שיעור דם כגרוגרת ובמילה הא אין מפרק כ"כ דם כשיעור גרוגרת ותי' דהמצוה הטפת דם דם ברית אחשבי' אפי' בטיפה אחד כאילו הוי שיעור' עש"ה ודפח"ח. אבל לי תלמידו קשה מאי פריך הש"ס הכא /שבת/ דף קל"ג על מימרא דר"פ פשיטא מדקא מחללי עלי' שבתא סכנה הוא מנ"ל הא דמחללי עלי' שבתא הא לא נפיק ע"י מציצה דם כגרוגרת וליכא חילול שבת רק איסור דח"ש לבד ועי' במ"ל פח"י מהל' שבת אי ח"ש = חצי שיעור = אסור מה"ת כלל בשבת ובתשו' ח"צ סי' פ"ו. אע"כ צ"ל דמציצה נמי מגוף המצוה הוא וה"ל חשיבותי' בטיפה א' כתי' מורי זצ"ל על חבורה דמילה עצמה ועוד נ"ל דמזה הוכיח הרמב"ם דבעי' מוצץ ממקומות רחוקים א"כ ודאי מוצץ כשיעור גרוגרת ופריך שפיר פשיטא דסכנה הוא כנ"ל מדקא מחללי' עלי' שבתא.

ולפי"ז נ"ל לקיים שני התירוצים לאמת די"ל אי לא מייץ כלל ליכא סכנה אבל למצוה ע"כ צריך למצוץ אלא למצוה סגי במציצה כל שהוא להטפת דם ברית אבל כה"ג סכנה הוא אחר שכבר התחיל ונתעורר הדם לצאת א"כ מוצץ הרבה עד שישער שיצא הדם ממקומות הרחוקים ובכל ענין איכא חילול שבת במציצה פורתא קמא למצוה המצוה אחשבי' כי שיעורא. ויתרץ המציצה דליכא מצוה אית ביה שיעורא ממקומות רחוקים ומשום סכנה בעי לי' כנ"ל. אמנם כן ודאי קשה טובא לפי"ז מאי פריך ש"ס על ר"פ פשיטא וכו' הא ממתניתן שמעי' רק מוצצין רק כ"ש למצוה קאמר דמחללי' עלי' שבתא וקמ"ל ר"פ דסכנה הוא ובעי' נמי למצוץ ממקומות רחוקים כראוי וצ"ע ונ"ל באמת זהו תי' הש"ס דמתני' ה"א דם מיפקד פקיד וליכא סכנה וע"כ סגי במציצה כ"ש לבד למצוה דצורכי מילה קרי ליה מתני' ואי ליכא מצוה ולא סכנה למה מוצצין כלל בשבת /בשבת/ או בחול אבל ממקומות אחרים א"צ למצוץ קמ"ל ר"פ דם חבורי מיחבר וה"ל סכנה אחר שכבר התחיל למצוץ קצת וע"כ צריך למצוץ כראוי ממקומות רחוקים וכמ"ש הרמב"ם והכ"ב והלבוש ושרביט הזהב הנ"ל. ועוד נ"ל לאידך גיסא דלכאורה אמתני' גופי' תקשי מאי קמ"ל מוצצין ממ"נ אי מיפקד פקיד לאו חבורה הוא ואי חבורי מחבר הא סכנה הוא ופשיטא. ונ"ל דוקא לא מייץ כלל סכנה הוא וקמ"ל מתני' דמייץ טובא גם ממקומות הרחוקים אף דליכא סכנה ה"ל כמו ציצין שאין מעכבין כ"ז שלא פירש אבל הראשון נראה יותר עיקר מיהת ביררנו יפה מוכח מש"ס ופוסקים דמציצה מלבד טעם הסכנה מגוף עיקר מצות מילה הוא כנ"ל. [וז"ל התיקונים תיקון ח"י דהכי סליק פ"ה לחושבן מילה וכו' וטעמא הוא דברית המעור וברית הלשון קשורים הם] ותדע עוד כמו דר"פ קמ"ל מוצצין דומיא דאספלנית משום סכנה הוא מדקתני במתני' גבי הדדי כפי' רש"י ה"נ ודאי אם מציעתא דומיא דסיפא ה"נ וכ"ש שהוא דומיא דרישא מוהלין ופורעין ומוצצין משום מצוה הוא וכ"מ עוד בנוסח בהמ"ז בס' שרביט הזהב וז"ל עשה מילה ופריעה ומציצה שוב מול וכו' מששע /משמע/ מציצה מצוה ועי' בש"ס נידה /נדה/ דף מ"ה ע"א אר"ע כשם שכל התורה הלממ"ס = הלכה למשה מסיני = וכו' ועי' תשו' חוות יאיר סי' קצ"ב מ"ש בזה. ובס"פ מצות ד'

פ' לך וּבִס' חפץ ד' מס' שבת דף קל"ג משמע דס"ל סכנה ולא מצוה לא נחתי לכך ולא דקו בזה. ומה גם עפ"י הסוד המציצה בפה ודאי מצוה וחובה כמ"ש באשל אברהם ועץ החיים מצוה כ"ח דף ל"ד. וז"ל ס' התיקונים תיקון ל"ז עשה לך חרבות צורים וחרבא דקוב"ה י"ו פיפיות לקבל מילה ופריעה ומציצה וי"ג בריתות שנכרתו עלי' וכו'.

וגם לפי טעם הסכנה נ"ל מוכח דאין שום חילוק מקום וזמן במציצה והוא דאם איתא מאי פריך הש"ס על ר"פ פשיטא מדמחללי עלי' שבתא סכנה הוא והא מזמן המשנה עד ר"פ אמורא בתרא ודאי נשתנו הטבעי' הרבה במשך זמן מרובה כ"כ ושינוי טבע הארצות ואקלימים ולפי ספר סדר הדורות היה ר"פ רופא בנירש סמוך לסורא בשנת ד' אלפים קי"ג ולא בא"י א"כ מאי קושיא ממתני' דבא"י נשנית התם ודאי סכנה הוא צרוב /לרוב/ חום האקלים ובאותו זמן וקמ"ל ר"פ טובא גם באקלים שלו וגם בזמנו לא נשתנה ענין זה הסכנה במניעת המציצה ומה גם דר"פ רופא גופי' היה ואמורא סתמא כולל הוא בכל המקומות ובכל הזמנים [ונה"ג הל' מילה פר"א גרס רב אמר האי אומנא וכו' סכנה הוא דחבורי מיחבר ורב בבבל היה].

אלא ע"כ קים להו לגמרא דלא נשתנה בענין זה הטבע ואקלים ואף דהנסיין מעיד בזמנינו שאין סכנה בדבר. ודאי גם בזמן המשנה ובזמן ר"פ ובאותן האקלימים החמים נמי לא היה סכנה בשעתה ועל אתר כמו היום ובאקלים שלנו אבל משום סכנה דלאחר זמן חשו דקים להו לחז"ל כיון דאבר זה ראש הגויה וקשור הוא בכל הגידים אולי בסיבת דם הנעצר אחר שנתעורר לצאת ע"י המילה יבא עי"ז סכנה לאותו הנימול ברוב השנים אח"ז ועי' ביש"ש פרק כל הבשר סס"י יו"ד גבי מים אחרונים בזה"ז כתב וז"ל ובפרט שכתב ר"י וז"ל אומר הרמב"ם אעפ"י שעכשיו אין לנו מלח סדומית יש מלח אחר כמלח סדומית ואם יעביר ידיו ע"ג עיניו יסמא את עיניו ע"כ והוא היה אב לכל הטבעים ע"כ נראה שאין להקל בהם כלל וכו' עכ"ל. וה"נ הרי הרמב"ם ובה"ג והרי"ף והרא"ש וכל הפוסקים העתיקו הא דר"פ והרמב"ם הי' אב לכל הטבעים אין לזוז ממנו ועי' תשובת חתם סופר ס' ק"א מענין שינוי טבעי' ומכ"ש אחר שבארנו יפה באר היטיב דגם זולת הסכנה מצותו בכך מדאורייתא מהלממ"ס גם בשבת בכל מקום ובכל זמן כאמור.

וז"ל אור החיים פ' תזריע ימול בשר ערלתו וכו' רמז הכתוב כי צריך לעשות ג' דברים במצות המילה מילה פריעה מציצה וכו' וצוה ד' למצוץ דם זה וכו' עי"ש.

ועוד נ"ל ראייה ברורה לדברינו משינוי' דש"ס ה"א האי דם מיפקד פקיד וכו' ותמוה לשיטת הרמב"ם דס"ל כל חובל חוץ משוחט או חונק חייבו משום מפרק תולדה דדש. הרי אשכחן בשבת ע"ה גבי חלזון לר"י חייב הפוצע משום מפרק אף על גב דדם מיפקד פקיד כמ"ש תוס' שם ובכתובות דף ה' ע"ב מ"מ מפרק היא א"כ מאי משני הש"ס דה"א האי דם מילה מיפקד פקיד ופירש"י וליכא איסור תורה ולהכי שרי והא לרמב"ם מפרק הוא ומחלל שבת עליה ע"כ משום סכנה הוא והדק"ל פשיטא. ואין לומר דה"ק ה"א מתני' דתנן ומוצצין כרבנן דר"י /שבת/ דף ע"ה אתי' דאין דישה אלא בג"ק =בגידולי קרקע= דוקא אבל לר' יהודא באמת אין מוצצין משום דה"ל מפרק קמ"ל ר"פ סכנה הוא ומש"ה מוצצין לכ"ע זה אינו דהרי העלו תוס' שם לחלק בין בהמה לדגים דדוקא חלזון לא

מקרי גידולי קרקע לרבנן אבל בהמה ה"ל שפיר גידולי קרקע והה"ד לאדם מודו רבנן בהו לר"י דחייב חובל משום מפרק וכמבואר ברמב"ם פ"ח מהל' שבת הלכה ז' וח' בהדיא א"כ צ"ע על תירוץ הש"ס כנ"ל. לכן נ"ל באמת רש"י לטעמיה דס"ל חובל חייב משום נטילת נשמה ואי מיפקד פקיד במילה ליכא משום נטילת נשמה לכן פירש"י בשינויא דגמ' הנ"ל דה"א האי דם מיפקד פקיד וליכא חילול שבת ולהכי שרי אבל לרמב"ם הנ"ל הכי פי' דה"א מיפקד פקיד וליכא סכנה והא דמחללי שבת עלה ע"כ רק משום מצוה למצוץ לחוד קמ"ל חבורי מחבר ואיכא נמי סכנה כנ"ל. ולכאורה יש לדחות דאדרבה אי לאו מצוה הוא למצוץ נחא טפי להס"ד זו דשרי בשבת אף דהוא מפרק גם במיפקד פקיד מ"מ כיון דה"א מיפקד פקיד וליכא סכנה וגם מצוה ליכא א"כ לא תיקן כלל ומקלקל בחבורה פטור לר"י ואפילו למ"ד מקלקל בחבורה חייב מ"מ מלאכה שאצל"ג = שאינו צריך לגופה = פטור ביה וה"א להכי שרי אף דמפרק הוא כיון דליכא סכנה ולא מצוה ה"ל מקלקל ומשאצל"ג קמ"ל ר"פ סכנה הוא דחבורי מחבר וה"ל מתקן וגם צל"ג ומשום סכנה שרי עיין תוס' שבת ע"ה ע"א ובתוס' ב"ק ל"ד ע"ב. אבל ז"א חדא דאף את"ל כן להס"ד ה"א דשרי מפרק משום מקלקל ואצל"ג הרי מ"מ פטור אבל אסור הוא מדרבנן מיהת ולמה שרי מוצץ בשבת במתני' וע"כ צ"ל משום מצות מילה בכך וע' במ"ל פ"א מהל' שבת סוף הלכה ה' בשם תוס' כתובות ובכורות כ"ד ועי' שבת דף צ"ד ע"ב א"כ מוכח מ"מ דמשום מצוה מוצצין. ועוד נ"ל דודאי אף אי לית ביה משום סכנה אי מיפקד פקיד מ"מ אינו מקלקל במציצתו שמפרק הדם דע"כ לאיזו שום תכלית לתועלת התינוק הנימול הוא מוצץ כדי שלא יכאב לו כ"כ מכת המילה ולהקל היסורים מעליו עי"ז או שיתרפא יותר מהרה עי"ז דאלו בלא תועלת כלל מי פתי יעשה להחליש התינוק הנימול במציצת דמו על מגן אלא ודאי לשום תועלת כנ"ל ולפי"ז שפיר ה"ל מתקן וגם מלאכת מפרק שצריכה לגופה הוא והדק"ל לס"ד דמיפקד פקיד נמי אמאי שרי להרמב"ם אם לא משום סכנה אלא ע"כ משום מצוה מחללים שבת עליה במלאכה דאו' וכנ"ל. וכן צ"ל לענ"ד בכונת התוס' בכתובות ה' ע"ב דמייתי ראייה דל"ל נטילת נשמה הוא חלשות כח דא"כ מאי פריך ש"ס הכא שבת קל"ג על ר"פ פשיטא וכו' והא ה"א משום מלאכה שאצל"ג הוא שא"צ להחליש התינוק ולכן שרי אף בלא סכנה. וקשה הא מ"מ אסור מדרבנן משאצל"ג ולמה שרי במתני' ומוצצין להחליש התינוק וע"כ ס"ל לתוס' משום מצוה שרי אבל קשיא להו רק לשון הגמ' פשיטא מדמחללים שבת עליה משמע באיסור דאו' ע"ז הקשו הא לא שמעי' ממתניתין כנ"ל. ולדעת הרמב"ם הנ"ל גם לשינוי דגמ' מוכח כן דמציצה מצוה כנ"ל ועמ"ש לעיל בתשו' סי' /?/ ובחידושי סוגיא דחובל בשבת דף כ"ו דברים מתוקים בס"ד. ובס' זכירה דף ק"ז כתב ז"ל ג' היה מלין במדבר משה היה מוהל ואהרן פורע ויהושע הוי מוצץ מדרש רבה ש"ה עכ"ל ועמ"ש לקמן פי' המדרש.

ואגב תמהתי ביבמות דף ע"א ע"ב שאמרו לא ניתנה פריעת מילה לא"א וכתבו תוס' דהוא ניתנה הלממ"ס ולענ"ד לאו דוקא מסיני אלא במצרים נאמר לו למשה כמ"ש בהדיא בס' בה"ג הל' מילה בפ' ר"א וכו' בילקוט בהעלותך פסוק קח הלויים דשבט לוי שמרו במצרים מצות מילה שנא' ובריתך ינצורו ובשלישת ימי אפילה נמולו כולם וכמ"ש גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך היינו ע"י מילה ופריעה ז"ל פרקי דר"א פ' כ"ט עמד פרעה וגזר עליהם וכו' ומנע מהם ברית מילה וביום שיצאו ישראל ממצרים נמולים כולם מגדול ועד קטן שנאמר וכו'. ותו' ביבמות דף ע"א ע"ב ד"ה מ"ט וכו' בתרא כתבו בהדיא יוצאי מצרים מלו ופרעו שנצטוו על הפריעה וע"כ

במצרים נאמר לו למשה וכמ"ש בה"ג ולא בסיני [וגם מוכח כן ביבמות מ"ו לר"א יליף מאבות שמלו כשיצאו ממצרים ולא טבלו וכו' והל"ל נמי מל ולא פרע גר הוא ועי' רמב"ם ר"פ י"ג מא"ב וה"ה בשם רמב"ן ר"פ הערל ובתוס' כריתות דף ט' ועי' בז"ג ס"פ בא] וכן במדרש רבה על שיר השירים בפסוק מה יפו פעמיך וכו' וגם בפ' הנה מטתו כו' עד שהמלך במסיבו וכו' איתא דאהרן היה פורע לכ"ע מיד באכילת פסח משום וכל ערל לא יאכל בו ע"ש. ועיין אברבנאל ביהושע כתב ג"כ דלכ"ע בעת שיצאו ממצרים נמולו ואהרן היה פורע [ומייתי שם פלוגה/פלוגת/ שי"א יהושע נצטוה על הפריעה עש"ה אבל במד' חזית הנ"ל יליף מקרא שוב מול את ב"י שנית דיהושע היה מוהל] ובה"ג בפר"א הל' מילה שם גריס בגמ' יבמות שם שנית לפריעה ולא כרש"י ביבמות שם ע"א שדחה גירסא זו ומפרש שנית למצרים דנתנה פריעה למשה במצרים וגם שוב ליהושע משום אלה המצות וכו' תוס' ביבמות שם בד"ה לא נתנה וכו' א"כ פרועים היה ג"כ מולים יוצאי מצרים והלבוש סי' רס"ה ביו"ד מייתי מדרש במדבר רבה על פסוק שימו איש חרבו וכו' ר"ל למולם קודם שיהרגם ואהרן היה פורע ויהושע משקה ר"ל משקה אותם עפר העגל כסוטה ומה"ט אמרי' בהשקיית יין לתינוק הנימול בדמייך חיי וכו' וכ"כ הספר אבודרהם הל' ברכת מילה ע"ש. הרי ג"כ דמשה נצטוה בפריעה קודם העגל [שמביא הלבוש מוכח משה מוהל אהרן פורע וכו' דלא מלו כלל במדבר וכגמראן ולא כפרקי דר"א בתוס' שם יבמות ע"א ע"ב ד"ה מ"ט וכו' קמא] עכ"פ מוכח דמ"ש תוס' יבמות שם סוף ד"ה לא ניתנה וכו' הלכה למשה מסיני הוא לאו דוקא וצ"ע.

ובה"ג שם כתב עוד דפריעה דוחה שבת ילפינן מהיקש ביהושע שוב מול שנית איתקש סוף מילה לתחלת מילה שדוחה שבת ע"ש וכ"כ בשאלתות פ' אחרי מות אות צ"ג ועי' בס' שאלת שלום אות צ"ט שם וצ"ע שזהו נגד הגמ' ביבמות ע"א שם דהיקשא אתי לציצין מעכבים גוף המילה או לציצין מעכבים הפריעה עי' תוס' שם בד"ה סוף וכו' וצע"ג וצ"ל כוונתו משום אין היקש למחצה כמ"ש בשאלת שלום. והנה כונתם ז"ל ככל הני מדרשות דמשה ואהרן ויהושע עסקו במילתם תמיד ופליגי מי מל ומי מהם פרע ומי מהם משקה ועי' תויו"ט ס"פ ר"א דמילה ובתשו' יד אליה סי' נ"א מחז"ל בזה גבי שימו איש חרבו פי' הלבוש יפה דיהושע או משה היה משקה עפר העגל אבל במד' חזית הנ"ל ביוצאי מצרים ושאר מחז"ל הנ"ל מאי כונתם בזה א' משקה וצ"ל כונתם משקה כוס של ברכה יין להנימול וזה אפשר טעם הגאונים שהסכימו כולם לברך ברכת אשר קידש ידיד וכו' על הכוס יין והב"י בסי' רס"ה כתב שלא מצא זה מבואר בגמרא ולא בדברי הרי"ף והרמב"ם וכו' עש"ה ולענ"ד יצא להם כן ממדרשי חז"ל הנ"ל. ועוד נ"ל שכוננו על מנהג בני א"י שביאר הטור /יו"ד/ סוף סי' רס"ה שמוהלין על המים ורוחצין בהם וכו' או אפשר שכוננו על כוס של מציצה שנוהגים אחר המציצה לשפוך מהכוס יין על המילה עצמה או כוס מים כדי להשקיט מרוצת הדם ולעצרו וזהו א' משקה ר"ל משקה את המילה עצמה ולפמ"ש דמציצה מגוף המצוה היא א"כ נ"ל אף דלטעם הסכנה י"ל זהו במילה בזמנו דוקא דחלוש התינוק אבל בגדולים ליכא סכנה וא"צ מציצה אבל כיון דמציצה מצוה גם בגדולים בעי' ליה לכן ע"כ היה התם ביוצאי מצרים א' משקה אחר המציצה או ר"ל א' משקה טורפין לה יין ושמן לרפואה ועי' לבוש סי' רס"ד כתב דפריעה רבתה תורה כמה פעמים המול ימול לרבות אותה העור שמעכבת במילה עש"ה וצ"ע דזהו נגד הגמרא ופוסקים הנ"ל. שוב חפשתי ומצאתי בירושלמי יבמות פ' הערל כן וז"ל המול ימול גזירה לשתי מילות א' למילה וא' לפריעה אחת

למילה וא' לציצין עד כדין ר"ע דדריש לשונות רבויין הן כר' ישמעאל זו אמר לשונות כפולין הן התורה דברה כדרכה הלוך הלכת נכסף נכספת גנוב גנבתי מנ"ל א"ר יודא בר פזי אז אמרה חתן דמים למולות מכאן לשתי מילות אחת למילה ואחת לפריעה א' למילה וא' לציצין עכ"ל. והמפרש פני משה כתב עלי' ז"ל וס"ל להאי תנא דנתנה פריעת מילה לא"א ודרש נמי לציצין דמחד קרא נפקי ופליג ארב דאמר בבבלי /יבמות/ דף ע"א דלא נתנה פריעת מילה לא"א אורב לטעמיה וכו' וצ"ל דס"ל לתנא דהכא דקרא דשוב שנית ביהושע לעיכובא אתי לאקושי סוף מילה וכו' וכקושית ש"ס בבלי שם ודלמא לאקושי וכו' לגירסת ר"ח ולשון ב' דרש"י שם וכו' עש"ה וכ"ה בירושלמי שבת פר"א דמילה ונכונים א"כ דברי הלבוש הנ"ל. וז"ל רש"י בפ' הברכה ובריתך ינצורו ברית מילה שאותם שנולדו במדבר של ישראל לא מלו את בניהם והם היו מולין ומלין את בניהם עכ"ל וכ"ה בספרי שם ועי' בתשו' צמח צדק ס"י קכ"ח ועי' ילקוט בהעלותך קח את הלויים אי' כמ"ע /כמ"ש/ בה"ג ובריתך ינצורו וכו' עש"ה. וזה דלא כבה"ג הנ"ל דבמלרים /דבמצרים/ קאי ובריתך ינצורו וכו' ועי' בס' מגיני שלמה ס"פ ר"א דמילה ז"ל יוצאי מצרים מלו ולא פרעו והנולדים בדרך לא מלו כלל וכו' עש"ה אבל צ"ל לר"א ביבמות מ"ו יליף מאבות מלו ולא טבלו הול"ל נמי מל ולא פרע גר הוא ועי' בז"ג ס"פ בא. הנראה לענ"ד כתבתי לקיים ברית עולם במילה ופריעה ומציצה וחתמתי את שמי הק' יהודא אסאד.

תפארת ישראל - בועז מסכת שבת פרק יט אות א

ולפי מה שאומרים הרופאים עכשיו. אדרבה ע"י המציצה אפשר שיסתכן. שע"י המציצה יתפרצו נקבי (הפארען) וישפעו דם אחר המילה. כמוצץ יין שבחבית ע"י (העבער). דאחר ששאף הרוח שבמניקת (העבער). מיד היין שתחתיו ממילא פורץ ועולה אף אחר שפסק למצוץ (בהעבער). ואין לתמוה על זה שהוא נגד הגמ'. דבכמה דברים נשתנה הטבע (כמג"א קע"ג א'. וקע"ט ח'. ובי"ד שט"ז ג'. ובאה"ע קנ"ו). ולכאורה הי' נראה לשמוע בקולם בכל כה"ג. דהרי אפי' בכריתות ומיתות ב"ד. שומעין לרופאין (כשבת קכ"ט א'. ויומא פ"ב א'. ונדה כ"ב ב') ואפי' להקל. מכ"ש כשנחוש רק משום סכנה. והם בקיאין בחששת סכנה יותר ממנו. ונקל גם בחילול שבת למצוץ ואעפ"כ נ"ל לבלי לזוז מדברי רז"ל. דלא דמי לרחיצה לקמן סי' ל"ב שאין מחללין השתא משנשתנה הטבע. דהתם שאני דע"י שנשתנה הטבע אין בו צורך כלל השתא. אבל הכא מי לא מודו הרופאים דע"י המציצה ניצל התינוק מצביית הגיד. אלא שבארצות הצפוניים אינו מסוכן כל כך צביית הגיד כבארצות בבל החמים. ואעפ"כ אפשר שיסתכן ע"י הצבייה. ואף שלפי דברי הרופאים יכול להציל הצבייה ע"י שיניחו עליו כל חצי שעה מטלית שגשרה במי (עקסטראקטוס). או במים קרים. עכ"פ כיון דגם לפי דבריהם גם מציצה מהני. אין לנו אלא דברי חז"ל. דהרי אפי' בדברי תורה כשאין נפקא מנה שיעשה כן או כן. היו הראשונים מקפידין לעשות כדברי רבותיהם. כרבא דהוה מהדר אסלקא וארוזא הואיל ונפק מפומא דרב הונא (כפסחים קי"ד ב'). ואעפ"כ נ"ל שלא ימצוץ כל כך בחוזק מאד בשבת דבגמרא לא קאמר. רק האי אומנא דלא מייץ. משמע דלא מייץ כלל (כשבת קל"ג ב') גם יזה בפיו אחר המציצה על החבורה מחומץ שלוקח בפיו. כדי לקמט ולצמצם נקבי הפארען שפתח במציצתו:

שו"ת שבט הלוי חלק ח סימן ריד אות ד

בענין מציצה בפה בהני מילות של גדולים, אעפ"י שאנחנו מאד נזהרים במציצה בפה ואבותינו לחמו ע"ז מלחמת ה', מכ"מ בנדון זה דעתי העני' נוטה לעשות פעולת המציצה באופן אחר, ויש טעמים ונמוקים א"צ לפרש.

שו"ת אגרות משה חושן משפט חלק ב סימן עו

אם יש איסור בעישון סיגריות.

אסרו חג שבועות תשמ"א. מע"כ ידידי הנכבד מאד בן תורה וירא שמים באמת מוהר"ר ד"ר ר' מאיר רוזנער שליט"א.

הנה ליתן כלל להא דאמרו שומר פתאים ה' בשבת (קכ"ט ע"ב) ובנדה (מ"ה ע"א) בשני דברים שאיכא בהם חשש סכנתא ולא זהירי בהו, אף שודאי בסתם חשש סכנתא אסור לסמוך ע"ז אף אם יזדמן כה"ג בדבר שיש בו חשש סכנתא ולא זהירי בהו אינשי, נראה פשוט דבדבר דאיכא הרבה שלא קשה להו לבריאותם כלום כגון הרבה מיני אוכלין שהאינשי נהנין מהם ביותר כבשרא שמנא ודברים חריפים ביותר אבל קשה זה לבריאותן של כמה אינשי, ליכא בזה איסור מלאוכלן מצד חשש סכנה, מאחר דהרוב אינשי לא מסתכנין מזה. ועיין ברמב"ם פ"ד מדעות שנקט שם עניני אוכלין ומשקין הטובים לבריאות הגוף והרעים לבריאות הגוף ולא כתב בלשון איסור לא מדאורייתא ולא מדרבנן שאסרו חכמים, כדכתב בהסרת מכשול שיש בו סכנת נפשות בפ"א מרוצח ה"ד שאסור להניחו ומחוייבין להסירו אפילו שהוא חשש רק לעצמו מעשה דקרא דהשמר לך ושמור נפשך ובלאו דלא תשים דמים, וכשאיכא רק חשש סכנה אסרו מדרבנן ומכין מכת מרדות (רמב"ם פ"ד מהל' דעות ה"ה) וחשיב פרטי הדברים עד סוף הפרק וגם בפ"ב, אלא כתב רק הקדמה מסברא בעלמא בראש הפרק /רמב"ם פ"ד מה' דעות/ הואיל והיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא שהרי א"א שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה, לפיכך צריך להרחיק עצמו, והוא משום דעל כל הדברים האלו שפרט אותם לא שייך לאוסרן ממש מאחר דהרוב מהן עניני הנאה הן ולרובא דרובא דאינשי לא מזיק להו כלום ואיכא הרבה מהן שא"א להזהר בהו להרבה אינשי שטרידי בפרנסתן ואיכא הרבה שלא שייך שיזהרו בזה עניים שמרויחין רק מה שמצומצם לכדי חייהם שלכן לא שייך לאסור אלא רק לעורר להעלמא במה שידעו איזה דבר הוא טוב ואיזה דבר הוא רע וליעץ להם כהלשון שנקט הרמב"ם שם /פרק ד' הל' דעות/ בכל הפרק. ולדברים כאלו דמי עישון סיגריות שאלו הרגילין בזה נהנין מזה מאד ומצטערין כשאינן להם סיגריות עוד יותר מחסרון מיני אוכלין טובים, ואף יותר מחסרון אוכלין לגמרי לזמן קצר, והקלקול לחלות מזה הוא עכ"פ רק מיעוט קטן וכ"ש להחלות מזה בסרטן (קענסער) ובעוד מחלות מסוכנות הוא קטן ביותר דאף שמע"כ ראה הרבה חולים שמע"כ שהוא רופא ונמצא בבית החולים ורואה כמעט בכל יום חולים בסרטן הריאה והגרונן וגם באיברים אחרים שנמצאו יותר באלו שמעשנים סיגריות, וכן הוא נמי

גם בשאר בתי חולים, מ"מ ודאי כל החולים הנמצאים בבתי החולים וגם בצירוף אלו שלא באו לבתי החולים הוא מיעוט לגבי אלו דעלמא שנמצאו בבתייהם שלא נחלו כלל, ובחשש כזה אמרינן שומר פתאים ה'.

אבל ודאי מן הראוי לכל איש ובפרט לבני תורה שלא לעשן מאחר שהוא חשש סכנתא ואין בזה שום תועלת וגם הנאה לאלו שלא הורגלו בזה וממילא ודאי אין להתרגל לזה ולא יניח אדם לבניו הקטנים שיתרגלו בזה אף אם הוא עצמו נתרגל, וגם בלא ענין חשש הסכנה הזה יש לאסור להתרגל בזה דהא ודאי אין להמשיך עצמו לרבו תאוות והנאות, אלא אדרבא מהראוי לכל אדם למעט עצמו מתאוות ותענוגים יתרים.

והנני ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

שו"ת אגרות משה חושן משפט חלק א סימן קד

אם מותר להתפרנס ממשחק הכדורים שיש בזה חשש סכנה רחוק טובא

נשאלתי מאחד אם מותר להתפרנס ממשחק זריקת הכדורים שנקרא באל בלע"ז שיש לחוש לסכנה כדאירע לאחד מכמה אלפים שנסתכן. והשבתי שלע"ד יש להתיר דהא מפורש בב"מ דף קי"ב על קרא דואליו נושא נפשו מפני מה נתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שכרו אלמא דמותר להתפרנס אף כשאיכא חשש סכנה לאופן רחוק. וממילא אף כשיש חשש שיהרוג אחרים באופן רחוק כזה מותר דמאי שנא מחשש דליהרג בעצמו דגם להרוג את עצמו יש איסור לא תרצח ומ"מ מותר בחשש רחוק כזה לצורך פרנסה א"כ גם בחשש סכנת אחרים נמי יש להתיר בחשש רחוק כזה וגם אם לא נימא כן לא היה רשאי בעל האילן לשכור אותו. אבל ודאי מסתבר שהוא דוקא כשהאחר ג"כ נכנס לזה ברצונו דודאי אין לו רשות להכניס אף בספק הרחוק כזה את אלו שלא ידעו או לא רצו להכנס אף בספק רחוק כזה.

אחר זמן הראו לי שבנוב"ת יו"ד סי' י' ג"כ פסק כן לענין להתפרנס מצידת חיות עיין שם והנאני. משה פיינשטיין.

Selected audio from our listeners

Metziza B'peh *click here*